

Ankara Mebusu Âliye Temuçin'in, Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Dahiliye ve Muvakkat encümenleri mazbataları (2/195)

21 . XII . 1955

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

5387 sayılı, Korunmaya muhtaç çocuklara dair Kanunun 1 - 5, 11, 19, 22, 29 neu maddelerini tadil eden kanun teklifi ve gerekçesini ilişik olarak saygılarımla sunarım.

Ankara Mebusu
Âliye Temuçin

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifi gerekçesi

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun 23 . V . 1949 tarihinde kabulünden beri 6 yılı mütecaviz bir zaman geçmiş bulunmaktadır. Bu zaman zarfında tatbikattan elde edilen tecrübeler, kanunun bâzı maddelerinin tadili zarureti hissettirmiştir. Fazla bir malî külfete lüzum hissedilmeden 1 - 5, 11, 19, 22 ve 29 neu maddelerinde teklif edilen tadiller, esasen eski metinde mevcudolan hükümleri açıklama mahiyetinde olmakla beraber aynı zamanda bâzı mütemmin hükümler ilâve edilerek himayeye alınan çocukların bakım ve yetiştirilmeleri hususunda kanunun daha şâmil bir hale getirilmesi ve bu arada dâvayı âmme hizmetine götüren imkânlarla yer verilmesi gayelerini de istihdaf etmektedir.

* Şöyle ki :

1. 1 nei maddede kanunun maksadı daha sarîh bir şekilde ifade ve bu suretle müracaatleri tahdidetmek gayesiyle «Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre haklarında korunma tedbirleri alınmasına zaruret görülen çocukların» ancak sözü edilen kanunun 273 ncü maddesi şümulüne girenler olacağı gösterilmiş olmakla beraber sâri hastalık veya sair aile felâketleri karşısında tehlikeye düşmüş çocukların da himayeye alınmaları göz önünde tutulmuştur. Bundan başka korunmaya alınan çocukların beden, zihin ve ruh ârıazaları dolayısıyla reşit oldukları halde hayatlarını kazanacak duruma gelmemiş olan çocukların bir müddet daha yetiştirme müesseselerinde bırakılmaları ve kendilerine her hangi bir iş tutabilme imkânı verilmesi maksadiyle maddeye ayrı bir hüküm ilâve edilmiştir. Bu kabil çocukların müessesede kalma müddeti askere veya bir darülaceze gitmesiyle sona ermektedir.

2. 2 nei madde, istisnasız bütün vatandaşları korunmaya muhtaç çocukları arayıp bulmakla vazifelendiriyordu. Bu kadar geniş bir kütlenin muayyen bir vazife ile mükellefiyetinin tatbikatta hiçbir misali görülmemiş, korunmaya muhtaç çocuklar daima ve ancak yakınları tarafından getirilmişlerdir.

Bu yüzden mevzuattan habersiz ve müracaat yollarını bilmiyen asıl korunmaya muhtaç çocuklar Devlet himayesinden mahrum kalmaktadırlar. Bu itibarla, 2 nei maddeye yapılan ilâve ile «Hususî surette vazifelendirilecek memurlar» ihdas edilmektedir. Bütün ileri memleketlerde korunmaya muhtaç çocukların takip ve tesbiti ile görevli elemanlar vardır. Aynı maddeye; «Mahallin en büyük millî eğitim memuruna haber verilir.» yerine İl İdareleri Kanununa da uygun düşeceği göz-

önünde tutularak; «Mahallin en büyük mülkiye âmirine haber verilir.» kaydı konmuş ve kanuni formalitenin gecikmesi dolayısıyla, çocuğun derhal himaye altına alınması zarureti karşısında koruma istasyonları kurulması hükmü de ilâve olunmuştur.

3. 3 ncü madde, korunmaya muhtaç köylü çocuklar için yapılacak masrafların; «Köyün bütçesi dairesinde aynı ve nakdî gelirlerinden» karşılanacağı hükmünü koymuş ve fakat bunu muayyen bir miktarla tesbit etmemiştir. Bu yüzden birçok köy bütçelerinde böyle bir fasıl açılmakta ve korunmaya muhtaç çocuklar için hiçbir ödenek konulmamaktadır. Bunu önlemek düşüncesiyle bu maddeye köy bütçelerine de, en az kaydiyle, yüzde bir nispetinde korunmaya muhtaç çocuklar ödeneği konulması hükmü ilâve edilmiş ve (Ayni yardım) kaydı metinden çıkarılmıştır. Bu suretle belediyeler ve özel idareler gibi, köyler de çocuk için bütçelerinde ödenek ayıracaklardır.

4. 4 ncü madde, her vilâyetin belediyeleri tarafından çocukları koruma maksadiyle birlikler kurabileceği hükmünü vaz'etmiş, fakat çocuk koruması gibi devamlı bir faaliyetin vilâyet çapında halledilebilmesi nazara alınarak 1580 sayılı Belediyeler Kanununun 133 ncü maddesi gereğince bu birliklere köylerin ve özel idarelerin de katılabileceği ifade edilmemiştir. İlk nazarda böyle bir hükmün konması akla gelmekte ise de her vilâyetin mülki idaresine dâhil bulunan binden fazla köyün kurulacak bir birliğe katılabilmeleri ve faaliyetlerini devam ettirebilmeleri zorluğu düşünülerek derhal bu fikirden vazgeçilmiş ve maddedeki hüküm tamamen kaldırılarak aşağıdaki maddede bahsedilen «Çocuk koruma heyetleri» nin teşkili teklifi getirilmiştir.

5. 5 nci maddede yapılan tadil, özel idarelerce kabul edilen çocukları koruma ödeneğinin yılı içinde başka bölüme aktarılmamasını; 3 ve 4 ncü maddelerle bu maddenin 1 nci fıkrasına göre mahallî idareler bütçelerine konulan ödeneklerin en uygun bir şekilde bir elden sarfı ve bu yoldan korunmaya muhtaç çocukların bakılıp yetiştirilmeleri vazifesini vilâyet ölçüsünde başarmak üzere valinin başkanlığında Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet müdürleri, defterdar, vilâyet merkez belediye başkanı ve vilâyet daimî encümeni üyelerinin kendi aralarından seçecekleri iki zattan mürekkep bir «Çocuk koruma heyeti» nin teşkilini; köy, belediye ve özel idare bütçelerine bu maksat için konulan ödenekler bütçelerin tasdikını takibeden 6 ay içinde heyet adına bir millî bankada açılacak cari hesaba yatırılmasını, artan paraların aynı gaye için kullanılmak üzere bir fon halinde birikmesini derpiş etmektedir.

Bu suretle çocuk koruma işlerinin, hiç olmazsa, vilâyet ölçüsünde bir teşkilâta bağlanması ve memleketin himayeye muhtaç, kimsesiz çocuklarının kaderlerini böyle bir teşkilâtın mesuliyetine tevdi edilmesi temin olunacaktır.

6. 11 nci maddenin tadiline, himayeleri deruhde edilen çocuklardan kabiliyetleri tesbit edilenlere, müsabaka imtihanları dışında da, ileri tahsile devam imkânları verilmesi maksadiyle lüzum görülmüştür. Bu maddenin eski şekline göre yetiştirme yurtlarında ilköğrenimlerini bitiren çocuklardan ancak parasız yatılı imtihanları kazanabilenler ileri tahsile gönderilmekte, diğer müstait çocuklara okuma imkânları verilmemektedir.

Malûm olduğu üzere, her yıl tahsis edilen mahdud miktardaki bareme göre memleket ölçüsünde tatbik edilen müsabaka imtihanlarında başarı göstermek her zaman için mümkün olamamaktadır. Gerek kontenjan darlığı ve gerekse imtihan günlerine rastlayan hastalık veya diğer mücbir sebepler dolayısıyla ileri tahsil imkânları bulamayan çocuklar bilmeceburiye mevcut kanun gereğince muhtelif iş ve sanat yerlerine sevk edilerek yetiştirilmek istenmektedir. Memleketimizde iş sahalarının darlığı, emniyet edilir ve ehil sanatkârların çok kere bulunmaması bu çocukların yetiştirme şanslarını büsbütün azaltmaktadır. Bu hal, kız çocuklarımız için daha da endişe verici olmuştur.

Buna mukabil memleketimizde kız ve erkek çocukların devam edebilecekleri türlü sanat ve meslek okulları vardır. Bu itibarla, yetiştirme yurtlarında ilköğrenimlerini bitiren çocuklardan kabiliyet gösterenler Maarif Vekâletinin tâyin ve tesbit edeceği şartlar dâhilinde, ki bu şartlar ölçülecek kabiliyet ve tatbik edilecek imtihan usulleri ile ilgilidir, alâka ve yaşlarına göre daha ileri tah-

sil yapmak üzere, yatılı, yatsız her derecedeki genel tahsil müesseselerine ve meslek okul ve kurslarına devam etmek imkân ve fırsatlarını bulacaklardır.

7. 19 ncu maddeye yapılan ilâve, 1 . VIII . 1950 de kabul dilen ve yalnız İzmir Sağır - Dilsiz ve Körler Müessesesinin Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinden Maarif Vekâletine devrini tazamun eden 5822 sayılı Kanunu mânalandırmakta, sağır - dilsiz, kör ve sakat çocuklara mahsus okullar ve yurtlar açılması işini de ele almaktadır. Maddenin ilk şeklinde «durumları özel bir eğitim usulünü icabettirenler» tâbiri ile esasen bu tip müesseseler derpiş edilmişti. Yapılan tadil bunu açıklamaktan ibarettir. Bu maddeye ilâve edilen fıkra ise aynı kanunun 28. nci maddesi hükmünün bu gibi çocuklara da teşmilini sağlamaktadır.

Bu maddeye eklenen diğer fıkra ise Türk Ceza Kanununun 53, 58 nci maddeleri hükümlerine göre terbiye tedbirleri alınması gereken çocukların eğitim ve ıslahları hususunda Adliye Vekâletinin de özel eğitim müesseselerine muvazi olmak üzere Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletleriyle iş birliği yaparak tesisler kurmasını derpiş etmektedir. Kabul buyurulur ve düşüüülen müesseseler meydana getirilirse suça yönelmiş veya cezai ehliyetleri bulunmadığı halde suç işlemiş olan çocukların ıslah ve terbiyeleri kolaylıkla imkân dâhiline girebilecektir.

8. 22 nci maddeye ilâve edilen fıkra, mevcut vakıfların derpiş ettiği bir tahsisin yerine sarf edilmesini temin edecektir. Bu hükümle yeni bir tesis yapılıyor, gibi görünmekte se de aslında hayır işlerine tahsisat ayıran vakıfların çocuk dâvasına da alâkasını sağlamaktan başka bir şey değildir.

9. 29 ncu maddenin tadili, teşkil edilen Çocuk Koruma Genel Danışma Kurulunda bu konuda ihtisasları bulunan kimselere daha çok yer verilmesi gayesiyle yapılmış ve yurt müdür ve öğretmenlerinin sayıları 1 den 2 ye çıkarılmıştır.

Haddizatında çocukların topyekûn himayeleri meselesi bizi çok büyük bir dâvaya götürür. Bu itibarla, bu konuda yapılması lâzımgelen daha birçok gayretlerin bulunabileceğini takdir buyursunuz. Yüksek huzurunuzda sunmuş olduğum bu ufak tâdil projesi, memlektimizin bugünkü imkân ve şartları göz önünde tutularak hazırlanmış bulunmaktadır. Âcil bir tedbir olarak takdim ettiğim bu projenin bir an evvel müzakere ve kabulüne himmet buyurmanızı derin saygılarımla arz ederim.

Dahiliye Encümeni mazbatası*T. B. M. M.**Dahiliye Encümeni**Esas No. 2/195**Karar No. 8**10 . XII . 1956***Yüksek Reisliğe**

Ankara Mebusu Âliye Temuğün'in, Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair olan kanun teklifi, teklif sahibi ve alâkalı vekâlet mümessillerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Teklifi kanuni encümenimizce kabule şayan görülmekle beraber Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye vekâletleri temsilcileri ve tatbikatında bulunan encümen âzalarının serd etmiş oldukları mütalâalardan anlaşıldığına göre mezkûr kanunun bugünkü realitelere hiç uymadığı ve hemen hemen tatbik kabiliyetini kaybetmiş olduğu anlaşılarak encümenimizce Dahili Nizamnamenin madde mahsusası gereğince tasarrufla bulunularak kanun yeniden gözden geçirilmiş ve bugün realiteye uymayan, tatbik kabiliyeti olmayan maddelerin değiştirilmesi suretiyle yeni baştan tetkik ve müzakere edilmiştir.

Medeni memleketlerde bu mevzu tamamen mahallî idarelerin mecburi vazifeleri meyanında görülerek gerek mevzuatları, gerekse literatürleri bu şekilde tedvin edilmiş ve hazırlanmış ve aynı zamanda da Hükümet olarak bu işe büyük önem verilmiş ve bütçelerinden de mahallî idarelere maddeten ve mânen âzami yardımlar yapılmış olduğu müşahade edilmiştir. Encümenimiz bu hususları göz önünde bulundurarak bugünkü istatistik rakamlarının ifadesine nazaran 250 000 veya 300 000 korunmaya muhtaç çocuğun hiç olmazsa muayyen bir müddet içerisinde korunmaya alınması ve yetiştirilmesi babında 23 vilâyette açılan 38 yurdun gerek istiabi, gerek bugün umumi ve mahallî idare bütçelerinden yapılan yardımların kifayetsizliği, gerekse bugünkü mevzuat hükümlerinin beklenen gayeyi tahakkuk ettiremeyeceği neticesine varılmıştır.

Bu mülâhazalar sebebiyle 1580 sayılı Belediye Kanununun 133 ve mütaakıp maddelerinde zikredilen birlikler vasıtasıyla bu işin esas prensip olarak mahallî idarelere bırakılması ve umu-

mi bütçeden de en az mahallî idarelerin yardımları kadar maddi ve mânevi yardım yapılması encümence müttefikan kabul edilmiş ve diğer hususların da bu prensipler dâhilinde tedvinine çalışılmıştır.

Bu prensipler içerisinde aşağıdaki maddeler tedvin edilmiştir.

Birinci madde : Yeni tedvin edilmeye çalışılan bu kanunla da 5387 sayılı Kanunda olduğu gibi beden, ruh ve ahlâk gelişmeleri tehlikede olan çocukların korunmaları gaye ittihaz edilmiştir. Bu çocukların korunması, yetiştirilmesi ve bir meslek sahibi edilmeleri, yukarda arz ve izah edilmiş olduğu vechile, vilâyet özel idareleri ile belediyeletin mecburi vazifeleri arasına ithal edilmiştir. Ancak, bu mahallî idareler kuracakları (Birlikler) vasıtasıyla gayeyi tahakkuk ettireceklerdir. Birlikler ise, bir vilâyet özel idaresi ile o vilâyetin mülki taksimatı içerisindeki belediyelerin müstereken ve 1580 sayılı Belediye Kanununun birlikler hakkındaki ahkâm içerisinde kurulacaktır. Birlikler hükmi şahsiyeti haiz olmakla beraber Maarif ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri kurulacak olan bu birliklere maddi ve mânevi her türlü yardım yapmakla mükellef kılınmışlardır.

İkinci madde : Bu madde ile birinci madde yazılı evsafı haiz çocukları bilûmum Devlet, zabıta ve belediye memurları, köy ve mahalle muhtarları görür ve öğrenirlerse, mahallî mülkiye âmirine derhal bildirmeye, haber vermeye icbar edilmişlerdir. İhbar mahallî mülkiye âmirlerinden nahiye müdürüne vukubulmuş ise ve nahiye de tam teşkilâthi değilse (Hâkim yoksa) nahiye'nin bağlı bulunduğu kaza kaymakamlığına ihbarı bildirecektir. Mülkiye âmiri bu çocuklardan :

1. Ana ve babaları belli değilse veya yoksa :

a) Ana ve babasız olanları,

b) Ana ve babaları belli olmayan, çocukları, doğrudan doğruya.

2. Ana ve babaları belli ise :

a) Ana ve babaları mevcut ise,

b) Ana ve babadan birisi mevcut ise, velilerinin muvafakatlerini almak kayıt ve şartıyla.

3. İkinci maddedeki evsafı haiz çocuklardan velileri muvafakat etmezlerse mahallî mahkemeye sevk etmek ve mahkemenin vereceği karara göre hareket edilecektir.

Üç maddede sayılan çocukları mahallî mülkiye âmiri Birlik emrine gönderecek ve keyfiyeti de elde mevcut bütün evrakı müsbite ile birlikte mahallî mahkemeye bildirecektir. Mahallî mahkeme ise, birlikler emrine gönderilecek çocuklar ile velilerinin rıza ve muvafakatleri alınamıyan ve birlikler emrine gönderilen çocuklar hakkında T . M . K . hükümlerine göre korunma tedbiri alınmasında zaruret olanların korunmaya alınmasına ve malları varsa bu malların kimler tarafından ve ne suretle idare edileceğine ve malî durumları müsaidolanlardan birliklerin yapacakları masraflara iştirak edeceklerin iştirak hisselerine karar verecek ve katileşen kararların birer suretini mülkiye âmirine gönderecektir.

Üçüncü madde : Bu maddeyi üç kısımda mütalâa etmek iktiza eder :

1. Birinci paragrafta iki husus belirtilmiye çabılmıştır :

a) Belediyelerin Cemiyetler Kanununun çerçevesi içerisinde ve bugün mer'î 1580 sayılı Belediye Kanununun 133 - 148 ne maddelerinde esasları zikredilen ahkâm dairesinde, kuracakları birlikler vasıtasıyla kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların bakım ve yetiştirilmelerini sağlanması mecburiyeti konmuştur. Bu husus bu büyük sosyal hizmetin mahallî idarelere ve bilhassa belediyelere verilmesi hemen bütün medenî memleketlerin mevzuat ve literatüründe yer almıştır.

b) Bu fıkra şimdiye kadar vekâletlerin ayrı ayrı yapmış oldukları maddî yardımlara rağmen gayeye erişilemediği realitesi karşısında daha realist ve tatbiki kolay bir usulü tedvin etmiştir. 5387 sayılı mer'î kanuna göre korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretim çağına gelineye kadar bakımı için Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti bütçesine konulan tahsisat bu sosyal hizmetin gayesi ile kabili telif edilemeyecek kadar az olmuş ve tahsisat az olduğundan tesisler kuramamıştır. Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti bütçesine konulan tahsisat kâfi gelmediğinden bu tahsisat Çocuk Esirgeme Kurumuna

verilmiş ve Vekâletin koruyacağı çocuklar da bu tahsisatla mütenasiben mezkûr Kuruma aktarma edilmiştir. Çocuğun terbiye edilmesi zamanında, ayrı bir bakım ve ihtimama muhtacolduğu zamanda bunlardan mahrum kalmasına vesile olmuştur. Kaldı ki, mezkûr müessese cemiyetimizde yekûnu hayli kabarık olan bu nevi çocukların ancak cüzi bir miktarını korumaya almaktadır.

Encümenimiz bu realiteyi göz önünde bulundurarak yapılan teklif ile erişilmesi düşünülen gayeyi kabili telif edebilmek gayesine mâtuf olarak ve medenî milletlerin benzeri teşekküllerini göz önünde bulundurarak büyük tesis ve yurtlar kurmak ve cemiyetimiz bünyesinde mevcut ve kabarık bir yekûn teşkil eden bu çocukların bakım, koruma ve yetiştirilmesini belediyelere bırakmayı daha uygun olacağı mütalâa etmiştir.

2. Mezkûr maddenin ikinci paragrafı memleketimiz coğrafi durumu ile müterafik olarak tedvin edilmiştir. Bazen bir vilâyette kurulacak birlik kanunun gayesine uygun olmıyarak malî, coğrafi ve alınacak neticeler bakımından istenilen gayeyi tahakkuk ettirmiyebilir. Bu bakımdan Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye vekâletlerince müstereken kararlaştırıldığı takdirde bir vilâyet başka vilâyetin kuracağı birliğe ortak alabilmesi keyfiyeti daha muvafık mütalâa edilmiştir. Mezkûr fıkroda tebarüz ettirilmiş olduğu veçhile, diğer bir vilâyete ortak olarak iltihak eden, birliğe giren vilâyet, hususi idaresi ve belediyeleri ile beraber, birliğin kurulduğu vilâyetin hususi idaresi ve belediyelerinin haiz olduğu hak, vazife ve salâhiyetlerine sahibolacaktır. Bu husus encümenimizce memleketimizin içtimai, iktisadi, ve coğrafi durumlarının tabii bir neticesi olarak mütalâa edilmiştir.

Dördüncü madde : Bu madde 3 neü maddenin bir neticesi olarak tedvin edilmiştir. 3 neü maddede zikredilen Birlikler birinci maddede tadadedilen kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocukların korunması için iki nevi tesis kuracaklardır. Birinci nevi tesisler öğretim çağına gelmemiş olan çocukların bakımı için ve öğretim çağına yaklaşmış olan çocukların da öğretime hazırlanmalarını temin bakımından kuracakları çocuk bakım yurtları ile mezkûr gayenin tahakkukuna çalışılacaktır. Öğretim çağına gelmiş çocuklar için de, esasları ve prensipleri Maarif Vekâletince hazırlanacak ahkâm dairesinde, yetiştirme yurtları tesis edeceklerdir.

Beşinci madde : Bu madde diğer madde-lerle mütenazır olarak hazırlanmıştır. Bu madde birliklerde vazife alacak memur ve müstahdemlerin durumlarını tesbit etmektedir. Bu madde ile Birliğin idari memurları ve bu arada yurtlar ile yurtlara bağlı atelye, iş yerleri ve sairede çalışacak memur ve müstahdemlerin durumlarının tesbitine çalışılmıştır.

Bu maddede zikredilen memur ve müstahdemleri iki bakımdan mütalâa etmek madde- nin maksadını açıklamak bakımından yerinde olur.

1. Teknik ve mütehassıs memur ve müstahdemler,

Teknik ve mütehassıs memur ve müstahdemleri de iki grupta incelemek icabeder.

- a) Sağlığı ilgilendiren teknik elemanlar,
- b) Eğitim ve öğretimini ilgilendiren teknik elemanlar,

Her iki grupta mütalâa edilen elemanların alâkadar vekâletler, yani Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti ile Maarif Vekâleti tâyin edeceği gibi bunların kadroları maaşları ve tahsisatları bu vekâletler bütçelerinde yer alacaktır. Bu bakımdan Birlik bütçesine yük teşkil etmeyeceklerdir. Ancak bunlara ait müteferrik masraflarla birliklerin idari işlerini ilgilendiren hususlarda ek vazife aldıkları veya verildiği takdirde bunların karşılıkları Birlik bütçesinden karşılanacaktır. Birlik bütçesinden karşılanması da Birlik Umumi Heyetince her sene kabul edilen tahsisatlar nispetinde olacağını zikretmekte yerinde olur kanaatindeyiz.

Bu hususu bir defa daha belirtmek ve neticeye bağlamak icabederse, teknik eleman ve mütehassısların maaş ve her türlü tahsisatları (Birlik idaresinde görecekları ek vazifelerin karşılıkları hariç) Birlik bütçesinden ödenmeyecek, alâkadar vekâletler bütçelerinden karşılanacağı gibi alâkadar vekâletlerce Birlik bütçelerine yapılması gereken maddi yardımlardan da karşılanmayacaktır.

2. Mahallen tâyini gereken ve Birliğin gayesine erişebilmesi için yapılması icabeden vazifelerin görülebilmesini temin bakımından ve Birlik bütçesinde karşılığı olan idari memur ve müstahdemler ise her sene Birlik İdare heyetlerince tesbit ve Umumi Heyetçe tasvibedilen kadrolara ise bu kanunun 26 ncı maddesine göre hazırlanacak talimatname gereğince tâyin

edilecektir. Bu arada bu nevi idari vazifelere teknik mütehassıs elemanlardan tâyin edilenlere ek görev ücretleri elbette bu vazifenin karşılığı olan tahsisatlardan ödenecektir.

Birliklerce tâyin edilen veya ek vazife verilen memur ve müstahdemlerin maaş bakımından durumları belediyeler memur ve müstahdemler nizamnamesinde zikredilen malî hak ve salâhiyetlere sahibolacaklardır.

Keza, Birliğin diğer müteferrik müstahdem masrafları talimatname gereğince tâyin ve tesbit edilecek esaslar dairesinde karşılanacaktır.

Altıncı madde : Bu madde ile Birliğin malî durumu tesbit edilmiştir.

Bu kanunla ve birinci maddede zikredilen korunmaya muhtaç çocukların bakımı, eğitimi ve öğretimi, hemen bütün yabancı memleketlerde olduğu gibi mahallî idarelere bırakılmış ve Devletin de âzami yardımı (maddi ve mânevi) sağlanmıştır.

Bu madde gereğince her yıl Birliğe dâhil vilâyet hususi idareleri ve belediyeler asgari bir sene evvelki tahsilâtlarının % 1 ini bütçelerine bu iş için koymaya mecbur edilmişlerdir. O derecedeki asgari bu miktarı bütçelerine koymıyan mahallî idarelerin bütçelerini tasdika yetkili makamlar bütçelerin bu faslındaki miktarı re'sen bir sene evvelki tahsilâtlarının % 1 rine iblâğa veya koymaya icbar edilmişlerdir. Keza bu madde- nin âmir hükümlerinden birisi de mahallî idareler bütçelerine konulan bu meblâğın bütçenin tasdikinde âzami 3 ay içerisinde Birliklerin mahallî bankalardaki fonlarına yatırılması veya gönderilmesidir.

Yedinci madde : Bu maddede gene Birliğin malî gelirine taallûk etmektedir. Bizim gibi bu ve benzeri içtimai hizmetlerin yeni ele alındığı yabancı medeni memleketlerde, Devletin mahallî idarelere yapmakta oldukları maddi yardımlar göz önünde bulundurularak bu madde tedvin edilmiştir. Memleketimizde bugün 150 000 - 300 000 arasında kanunun 1 nci maddesinde zikredilen evsafa korunmaya muhtaç çocuk olduğu hükümet temsilcilerinin vermiş olduğu istatistik malûmattan anlaşılmaktadır. Bu miktar içerisinde, şurada burada dolaşan serseri çocuklar ve köylerde bu kanunun birinci maddesi şümulüne giren ve bilinmiyen çocuklarla mahkûm çocuklar hariç tutulmuştur. Bunları da ilâve edersek bu gün memleketimizde bu içtimai dâvamızla ele

alınması gereken çocukların miktarı bir milyonu müteavvizdir. Bir birliğe vesati yüz çocuk alacağımızı ve bir çocuğa da senede vasati 1 000 lira sarfedeceğimizi ve 100 Birlik kurulacağını tasavvur edersek, bunun senelik malî portesi $100 \times 1\,000 \times 100 = 10\,000\,000$ lira gibi yekûna balığ oluyor. Bugün hususi idare ve mevcut belediyelerin bir sene evvelki tahsilât yekûnları, on senelik istatistik malûmata nazaran 3 000 000 ilâ 3 500 000 lira arasında değişiyor.

Bu istatistik rakamlar göz önünde bulundurularak hiç olmazsa bugün mevcut 150 000 çocuğun tedricî bir şekilde 10 - 15 senede korunmaya alınması ve cemiyetimize faydalı bir eleman haline getirilmesi, için Devletin âzami yardım yapması icabedeceği kaziyesi kendiliğinden meydana çıkmaktadır. Bu itibarlardır ki, Devlet bütçesine (alâkadar vekâletler bütçelerine) mahallî idarelerin kendi bütçelerine koymuş oldukları tahsisatın iki misli tahsisat konulması icabetmektedir. bunu rakamlarla izah etmek gerekirse : Mahallî idarelerin bir sene evvelki tahsilât yekûnları 3 000 000 lira tasavvur edilse, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâleti her sene bütçesine en az 3 000 000 lira, Maarif Vekâleti her sene bütçesine en az 3 000 000 lira koymak suretiyle Türkiye'deki bütün birliklerin bütçelerinin yekûnu 9 000 000 lira olacaktır. Ancak Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve Maarif Vekâletlerine koymuş oldukları bu tahsisatları, bu vekâletlerin her sene mezkûr birliklerde istihdam edecekleri teknik eleman ve mütehassıs masrafları ilâve edilmeyecektir. Bu masraflar bu yekûnda bu malî yardımdan hariç tutulmuştur.

Bu madde ile iki husus daha tedvin edilmiştir. Bunlardan birisi, alâkadar vekâletler bütçelerine konulan bu tahsisatın birliklere tevziidir. Bu tevzi usulü bu kanunun neşrinden sonra alâkadar vekâletlerce hazırlanacak talimatname gereğince yapılacaktır. Zira, bugünden her birlikte muayyen adette çocuk bulunacağı tasavvur edilemez. Bâzı birliklerde 100, bâzılarında daha az, bâzılarında ise daha fazla bulunabilir. O itibarlardır ki, bu tahsisatın tevziini icrayı organa bırakmak yerinde olacağı mütalâa edilmiştir.

İkincisi ise, (ki kanunun âmir hükümlerinden birisidir.) Alâkadar vekâletler bütçelerine konulan bu tahsisatın Bütçe Kanunu meriyete girdiğinden itibaren iki ay içerisinde birlikler

emrine gönderilmesidir. Bu sebeple birliklerin kendi gelirlerine malî portesi belli olduktan sonra yapacakları umumi heyet toplantıları ile kendi bütçelerini hazırlamış olmaları göz önünde bulundurulmuştur.

Sekizinci madde : Bu madde bugünkü realiteler göz önünde bulundurularak tedvin edilmiştir. Bu kanun gereğince her vilâyet merkezinde o vilâyet hususi idaresi ve o vilâyet mülhakatındaki, mülkiye hudutları içerisindeki belediyelerin müştereken birlik tesis etmeleri mecburi kılınmıştır.

Ancak, bâzı vilâyetlerimiz vardır ki, veya bulunabilir ki, gerek bütçelerine bu kanun ahkâmınca koyacakları tahsisat yeni bir bakım ve yetiştirme yurdu tesis etmeye kâfi gelmeyeceği gibi, bâzı vilâyetlerimizde de bu kanunun birinci maddesinde zikredilen şartlara uygun çocuk adedi çok az olabilir. İşte bu şartların mevcudolduğu vilâyetlerde tesisler kurmak kanunun esas maksat ve gayesine uygun olacağı kanaat ve mülâhazası iledir ki, bu gibi vilâyetleri, bu kanun gereğince hazırlanacak talimatnamenin gösterdiği esaslar dairesinde, alâkadar vekâletlerin tensibedeceği en yakın komşu bir vilâyette kurulmuş olan birliklere dâhil olabilmek imkânı bu madde ile sağlanmıştır. Başka bir birliğe dâhil olan bu vilâyet mezkûr birliğe dâhil vilâyet ve vilâyetlerin haiz olduğu hak, vazife ve salâhiyetleri haiz olduğu gibi, bu kanun gereğince vermesi icabeden paraları da derhal dâhil olduğu birliğe vermeye mecburdur.

Keza aynı şartlar dâhilinde birkaç vilâyette müştereken birlikler de kurabilirler.

Bu maddenin tedvininde güdülen gayelerden birisi de her hangi bir vilâyet bu kanunun şümulüne giren çocukların adedinin azlığı veya bütçelere konan meblâğ yekûnunun azlığı sebebiyle birlik kurmakta veya diğer bir birliğe dâhil olmakta ve bu sebeple de bütçeye böyle bir tahsisat koymakta imtina etmiş olmasın. Bu madde iledir ki her vilâyet ve belediye bütçesine bu kanunla emredilen tahsisatı koymaya ve bir birliğe girmeye ve bütçesine koymuş olduğu bu tahsisatı âzası bulunduğu birliğe vermeye mecbur edilmiştir.

Dokuzuncu madde : Birliklerin hesapları sıkı bir kontrol ve murakabeye tâbi tutulmak maksadına mâtuף olarak tedvin edilmiştir.

Onuncu madde : Bu madde ile birliğin, Ce-

miyetler Kanununun ahkâmı haricinde birlik idare heyetlerinin tabii âzaları tesbit edilmiştir.

On birinci madde : Bu madde ile Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerinin gayeleri tadadedilmiştir.

Birlikler bu kanunun birinci maddesinde zikredilen çocuklardan,

a) Öğretim çağında olmıyan çocukların bakım, eğitim ve öğretime hazırlanmaları,

b) Öğretim çağındaki çocukların eğitim ve öğretimleri,

c) Öğretim çağını geçirmiş olmalarına rağmen eğitim ve öğretim görmemiş ve korunmaya muhtaç çocukların eğitim ve öğretimini temin,

ç) a, b, c fıkralarında zikredilen çocukların sanatkâr olmak istiyenleri ameli bir meslek sahibi yapmalarının teminine çalışacaklardır.

Birlikler a, b, c ve ç fıkralarında zikredilen gayeye erişebilmek için bakım ve yetiştirme yurtları ve bunlara bağlı aynı zamanda döner sermayeli iş yerleri ve atelyeleri açmak ve kurmak salâhiyetini haiz kılınmıştır.

Bu madde ile kabiliyetleri ve ehliyetleri itibariyle sanatkâr olmak vasfını gösteren çocukların bu sahalarda ameli birer meslek sahibi olmaları ve aynı zamanda da kurulacak ve açılacak olan döner sermayeli iş yerleri ve atelyelerinin, birliğin kurulduğu vilâyet veya vilâyetlerin merkez ve mülhakatının istihsalinin kıymetlendirilmesi babında ve mezkûr mahal veya mahallerin iktisadi, zirai ve sanai ihtiyaçları göz önünde bulundurulmak suretiyle açılması ve kurulması prensibi kabul edilmiştir.

Bu şekilde büyük masraflar ihtiyar edilmek suretiyle yapılan bu tesislerin aynı zamanda daha rantabl bir işletme mahiyetini iktisabetmesi de göz önünde bulundurulmuştur.

On ikinci madde : Bu madde korunmaya muhtaç çocuklar arasında ileri tahsil yapabilmek kudret ve kabiliyetini gösterenlerin bu cevherlerini söndürmemek ve daha iyi bir istikbal temin etmeleri için tedvin edilmiştir.

Yetiştirme yurtlarında ilköğretimi ikmâl eden çocuklardan kabiliyetleri tesbit edilenler, gösterdikleri kabiliyet ve alâkalarına göre ve yaşlarının da müsaadesi nispetinde Maarif Vekâletince,

a) Yatılı, yatsız her derecedeki umumi tahsil müesseseleri ile meslek okullarına yerleş-

tirileceklerdir. Bilfarz açılacak Devlet yatılı okul imtihanlarını kazananlar diğerlerine tercihan veya yatılı ve yatsız sanat veya meslek okullarına yerleştirilecekler. Bu arada yatsız okullara yerleştirenlerin masrafları gönderildikleri birliklerce karşılanacaktır. Bu nevi masrafların karşılanma şekil ve şartları bu kanuna ek çıkarılacak talimatnamede tesbit edilecektir.

b) Bu fıkrayı iki şekilde mütalâa etmek doğru olur. Yetiştirme yurtlarında ilk öğretimi ikmâl eden ve kabiliyet gösteren çocuklardan şartların müsaadesi nispetinde resmî veya gayriresmî müesseselere yerleştirmek. Bu nevi çocuklardan bir kısmının veya hepsinin vaziyetleri müsait olduğu Devlet fabrika, müessene ve ziraat kurumlarına, vaziyetleri müsait olmıyanları da hususi fabrika ve iş yerlerine veya hususi iş ve meslek sahipleri yanına yerleştirmek. Bu şekilde resmî müesseselere yerleşemiyen çocukları da ameli bir meslek sahibi yapabilmek için hususi iş ve meslek sahipleri yanına yerleştirmek usulü de muvafık mütalâa edilmiştir.

c) a ve c bentlerindeki hususlar tahakkuk etmediği veya vaziyetleri itibariyle bu şartlara tetabuk etmiyen ve ilk öğretimi ikmâl etmiş bulunan çocukları ameli birer meslek veya sanat sahibi yapabilmek için birlikler tarafından kurulmuş iş yerlerinde veya atelyelerde birer meslek ve sanat sahibi kılmak mecburiyeti ihdas edilmiştir.

Bu şekilde, kabiliyetleri ve ehliyetleri itibariyle ilk öğretimi ikmâl eden bu çocukları ya Devletin resmî okullarında okutmak ve ileri bir tahsil yaptırmak veya resmî ve gayriresmî müesseselerde ameli bir meslek sahibi kılmak suretiyle hem kendi istikballerini garanti etmiş hem de çocukları cemiyet için faydalı bir eleman haline getirmiş olmak gayesine mâtuflarak bu madde tedvin edilmiş bulunuyor.

On üçüncü, on dördüncü madde : Bu maddeler 12 nci maddeyi tamamlamaktadır. 12 nci madde gereğince resmî ve gayriresmî müesseselere yerleştirilen çocukların masraflarının nasıl ve ne şekilde karşılanacağını tesbit etmektedir.

On beşinci madde : Bu madde ile, muayyen müesseselere yerleştirilen çocukların kazanç elde etmeye başhyanlarından bu kazançlarının durumu tesbit edilmiştir. Her türlü masrafını tekeffül eden bir idarenin yetiştir-

diği ve iyi bir kazanç temin etmesini sağladığı çocuğun kazancından bir kısmının gene kendisi gibi yetiştirilmeye muhtaç çocuklara, kardeşlerine ayırması hak ve nasfet kaidelerine uygun olacağı şüpheden vârestedir. Bu sebeplerdir ki, kazanç elde etmeye başlayan, yani iş yerlerine verilmekle beraber henüz yetiştirme yurtlarında bakılan, âdeta aynı aileden henüz ayrılmıyan bir çocuğun aile masraflarının, cüzi de olsa bir kısmına iştiraki babında kazancının birlik idare heyetince tesbit edilen bir kısmının masrafa iştirak hissesi, bir kısmını bizzat kendisine harelik, kalan kısım da ilerde bu müesseseden ayrıldığı zaman kendisine tesis sermayesi olarak verilmesi için çocuk namına bankada açılacak hesabı cariye yatırılması muvafık mütalâa edilmiştir.

On altıncı madde : Bu kanunun birinci maddesi gereğince korunmaya muhtaç çocuklardan aynı ücretler mukabilinde köylerde ve çiftçiler yanında çalıştırılan çocukların malları varsa bunların nakde tahvil edilerek, nakde tahvil edilemeyenlerin de köy ihtiyar meclislerince nakdi değerleri tesbit edilir. Nakit çocuk namına bankada açılacak bir hesabı cariye yatırılır.

Bu arada çocuk namına bankaya yatırılan paranın bankadan tekrar çekilmesinin birliğin yetkili şahıslarının vizesine vâbeste kılması suretiyle çocuk namına bankaya yatırılan paranın garanti altına alınması yerinde bir prensip olarak mütalâa edilmiştir. Çocuk namına bankaya yatırılan paranın ancak birliğin yetkili şahıslarının vizesi ile geri çekilebilmesi çocuk namına iyi bir teminat olacağı da şüpheden vârestedir.

On yedinci madde : Bu madde ile, çocuklar adına biriken paraların ve malların çocuklara ne zaman verileceği tesbit edilmiştir. Bunlar çocuklara reşidoldukları zaman verilecektir. Ancak çocuk reşidolduğu halde hâlâ yetiştirme yurdunda ise bu para ve malların verileceği zamanı birlik idaresi tesbit edecektir. Zira bazan fevkalâde ahvalde reşidolduğu halde birliğin tesis ettiği müesseselerden ayrılmıyan çocuklar da bulunabilir.

Bu arada çocuğun bu mallarının durumu tesbit edilirken, Türk Medeni Kanununun vesayet altındaki kimseye bırakılmış mallar hakkındaki

hükümlerinin bu nevi hallere tatbik edilmesi icabedeceği pirenşibolarak kabul edilmiştir.

On sekizinci madde : Bakılmak, meslek sahibi edilmek üzere resmî ve gayriresmî müessese ile aile veya hususi şahıslar yanına verilen çocukların reşidoluncaya kadar alâkadar vekâletler ve birliklerce takibi şart koşulmuş ve bu husus gerek alâkalı vekâletlere, gerek, birliklere mecburi birer vazife olarak yükletilmiştir. Alâkalı vekâletler ve birlik mesul uzuvları bu nevi çocukların her hali ile yakından alâkadar olacaklar, onların menfaatleri neyi icabettiriyorsa o şekilde hareket edeceklerdir.

On dokuzuncu madde : Bu madde ile iki husus göz önünde bulundurulmuştur :

a) Sağır, dilsiz, kör, vücutları sakat, ruhen arızalı, intibaksız veya benzeri çocuklar,

b) T. Ceza Kanununun 53 - 58 nci maddeleri gereğince suç işlemiş çocukların durumları.

Her iki halde de bu nevi çocuklar, birliklerin gayeleri haricinde bırakılmıştır. Zira bunlar ayrı birer teşkilât istiyen ayrı ayrı dâvalar olarak mütalâa edilmiştir.

(a) fıkrasında zikredilen çocuklar için Maarif Vekâleti ayrıca teşkilât kuracak veya mevcut teşkilâtını buna göre ayarlayacaktır.

(b) fıkrasında zikredilen çocuklar için ise Adliye Vekâleti hususi yurtlar açacak ve Maarif ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekâletleri ile yakından iş birliği yapacaktır.

Yirminci madde : Bu madde 5387 sayılı Kanundan daha zecrî bir hüküm ihtiva ediyor. O da Maarif Vekâletine 1593 sayılı Kanunun 158, 159 ve 160 nci maddelerinin Maarif Vekâletini alâkadar eden hususlarda vekâletçe yapılan ihtar riayet etmiyen müesseselerin aynı vekâletçe kapatılacağıdır. Bu da Hükümet temsilcilerinin verdiği izahat karşısında bugünkü realitenin icabı olarak mütalâa edilmiştir.

Yirmi birinci madde : Bu madde, yetiştirme yurtlarında çocukların inzibatı ve takibi ile alâkadar olarak tedvin edilmiştir.

Yirmi ikinci madde : Bu madde, bu kanun gereğince kurulacak olan birliklerin gelir kaynaklarını tadadetmektedir.

Yirmi üçüncü madde : İş yerlerinde veya hususi şahıslar ve köylerde çalışan, korunmaya muhtaç çocukların nakit ve ayın olarak malik oldukları malların nasıl tahsil edileceğini ve muhafazasını tesbit etmektedir.

Yirmi dördüncü madde : Ücretle çalıştırılan çocukların ölümü ve kanuni mirasçılarının da bulunmaması halinde mallarının alâkadar birliğe irat kaydedileceğini emrediyor ki, bu da hak ve nasfet kaidelerine uygun olacağı kanaat ve mülâhazası ile tedvin edilmiştir.

Yirmi beşinci madde : Bu madde, birliklerin Cemiyetler Kanununun ahkâmına göre alâkadar vilâyetlerce teftiş ve murakabe edileceğini izah etmektedir.

Yirmi altıncı madde : Bu kanunun neşrinden sonra 6 ay içerisinde alâkadar vekâletlerce bu kanun tatbikatının teferruatı ile ilgili hususları tesbit etmek üzere bir talimatname hazırlanmasının temini babında bu madde tedvin edilmiştir. Nizamname denmesinin sebebi ise, nizamnamenin ne zaman bitirilebileceği şimdiden katî olarak kestirilemediğinden ve bu kanunun tatbikatındaki teferruat hükümlerinin uzun müddet tedvin edilemeyeşi endişesinden mütevellidolarak nizamname yerine müşterek bir kararname ile de bu gayeye erişebileceği kanaat ve mülâhazası galip gelmiştir.

Yirmi yedinci madde : Bu madde ile, 5387 sayılı Kanunun bu maddeye tekabül eden maddesinin tatbikatta doğurduğu aksaklıklar göz önünde bulundurularak yeniden tedvin edilmiştir. Bu madde ile, her yıl bu kanunun ulvi gayelerinin tahakkuku için alınması icabeden tedbirleri icrai kuvvete tavsiye etmek ve istişari mahiyette olmak üzere bir (Çocuk Koruma Umumi Danışma Heyeti) teşkil edilmiştir. Bu heyetin kimlerden, nasıl, ne şekilde ve ne kadar müddetle toplanacağını madde tadadettir.

Yirmi sekizinci madde : Memur olmıyan ve

Çocuk Koruma Umumi Danışma Heyetine âza olarak davet edilen kimselerin harcırahları ve ikamet yevmiyelerinin hangi esaslar üzerinden ödenebileceğini tesbit etmektedir.

Yirmi dokuzuncu madde : Bu madde ile halen yürürlükte olan 5387 sayılı Kanunun meriyetten kaldırılması mütalâa edilmiştir. Bu sebepler lâyihamızın başlangıcında bertafsil arz ve izah edilmiştir.

Otuzuncu madde : Meriyet maddesidir.

Otuz birinci madde : İcraza salâhiyetli uzvu tesbit etmektedir.

Yukarda tafsilen izah edilen tadillerle kanun teklifi kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Maarif Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Dahiliye Encümeni Reisi	Reisvekili	
Edirne	Ankara	
<i>R. Nasuhioğlu</i>	<i>Â. Benderlioğlu</i>	
Mazbata Mu.	Kâtip	
Yozgad	Kocaeli	
<i>Ö. L. Erzurumluoğlu</i>	<i>S. Yalın</i>	
Bolu	Çankırı	
<i>R. Akşemsettinioğlu</i>	<i>T. Akman</i>	
Çorum	Diyarbakır	Gümüşane
<i>B. Koldaş</i>	<i>İ. H. Tığrel</i>	<i>İ. H. Baykal</i>
Kastamonu	Kastamonu	Kırşehir
<i>S. Çağlar</i>	<i>M. Kuşakçioğlu</i>	<i>T. Taşer</i>
Konya	Kütahya	Muğla
<i>M. R. Özal</i>	<i>N. H. Pepeyi</i>	<i>Y. Paşamehmetoğlu</i>
Samsun	Samsun	Seyhan
<i>E. Anıt</i>	<i>M. Özkefeli</i>	<i>A. Kınık</i>
Sivas	Uşak	
(E. Damalı	<i>Y. Aysal</i>	
İmzada bulunmadı		

Muvakkat Encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat Encümen

Esas No. 2/195

Karar No. 2

26 . IV . 1957

Yüksek Reisliğe

Ankara Mebusu Âliye Temuçin'in, korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun bazı maddelerinin tadiline dair kanun teklifi, teklif sahibi ve alâkalı vekâletler mümessillerinin iştirakiyle Muvakkat Encümende tetkik ve müzakere edildi.

Daha evvel Dahiliye Encümeninde esas'ı bir surette tetkik ve müzakere edilen kanun teklifi sırasında, bugünkü realiteler ve ihtiyaçlar karşısında halen meriyette bulunan 5387 sayılı Kanun'da yapılacak bazı tadillerin dahi ihtiyaca kifayet etmiyeceği ehemmiyetle dikkate alınarak mezkûr kanunun yeni baştan hazırlanmasına lüzum ve zaruret hissedilerek bugünün icapları ve lüzumları dikkate alınmak suretiyle 5387 sayılı Kanun yerine yeni bir kanun hazırlanmıştır.

Ankara Mebusu Âliye Temuçin'in kanun teklifindeki maksadı da ihtiva etmek üzere Dahiliye Encümenince hazırlanmış olan kanunu esaslı bir surette tetkik eden Muvakkat Encümenimiz vekâletler mümessillerini ve bu mevzuda ihtisas sahibi bulunanların mütalâa ve müşahedelerini etrafınca dinledikten sonra Dahiliye Encümeni mazbatasında kaydedilen mucip sebepler dâhilinde mezkûr kanunu bazı tadillerle kabule şayan görmüştür.

Kanunun esas gayesi :

Türk câmiasının bağrında yaşayan ve Türk nüfusunun yarınki unsurlarını teşkil eden çocuklardan metrûk ve kimsesiz kalmış olanlarını sahipsiz bırakmanın moral bakımından cemiyete iras edeceği zarar ve tehlikelerin ehemmiyeti dikkate alındığı zaman, bu gibi çocukları himaye altına alarak cemiyetimize ve insanlığa faydalı birer unsur halinde yetiştirmelerinin ve bunları birer tufeyli olmaktan kurtarmanın zarureti kendiliğinden ayan olmaktadır. Medeni bir toplulukta yaşayan ve vatandaş olarak tanılan bu mâsum unsurların mazbut bir himaye altına alınarak cemiyetimizin alın lekesi olmaktan kurtarılmalrı bir insanlık borcumuz olduğuna göre bunlara şefkat bağrını açacak müesseselerin meydana getirilme-

si ve mevcutlarının süratle ıslahı da elzem bir keyfiyettir.

Medeni memleketlerde bu koruma ve yetiştirme mevzuu tamamen mahallî idarelerin mecburi vazifeleri arasında görülerek gerek mevzuatları, gerek literatürleri bu şekilde hazırlanmış, tedvin edilmiş ve aynı zamanda Hükümet olarak da bu dâvaya büyük ehemmiyetler verilerek maddi ve mânevi bakımdan mesele âdetâ millî bir veche ittisabetmiştir. Yine bu arada bu gaye için teşekkül edip çalışan hayır müesseseleri Devletin maddi ve mânevi yardımlarıyla beslenerek gayenin kolaylıkla tahakkukuna önemi ve kıymet verilmiştir.

Millî topluluğumuz içerisinde annesiz, baba-sız veya metrûk olarak yaşayan çocuk, bugünkü istatistik rakamlara nazaran 300 bin miktarındadır. Daha esaslı bir tetkik ve tahkik sonunda bu rakamın daha da kabarık bir yekûna vâsıl olması teessürle kabul olunacak bir realitedir. Binaenaleyh Türkiyemizin mühim bir dâvasını teşkil eden «Korunmaya muhtaç çocuklar» meselesini millet olarak, Hükümet olarak ele almak, ileride topluluğumuz için bir tehlike kaynağı olmasını önlemek için mevzuun ehemmiyetiyle mütenasip bir tedvinin vücuda getirilmesini encümenimiz yerinde görmüş bulunmaktadır.

Bu itibarla bu kanunla himaye altına alınacak olan çocuklar iki katagoriye ayrılmış bulunmaktadır :

1. Sıfır yaşından yedi yaşına kadar olan çocuklar ;

2. Yedi yaşından reşit yaşa kadar olan çocuklar.

Bu iki katagorideki çocuklardan beden, ruh ve ahlâk gelişmeleri tehlikede olan çocukların reşit oluncaya kadar bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri umumiyet itibariyle Maarif ve Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletlerinin murakabe ve muavenetleriyle vilâyetler özel idareleriyle vilâyetler dâhilindeki be-

lediyelerin müstereken kuracakları «Birlikler» tarafından sağlanacaktır

Maddelere ait mucip sebepler :

Dahiliye Encümeni mevzuun ehemmiyet ve ciddiyetini dikkate alarak yukarda miktarı arz edilen 300 bin korunmaya muhtaç çocuğun hiç olmazsa muayyen bir müddet içerisinde himaye-ye alınmaları, yetiştirilmeleri hususunda halen 23. vilâyette açılmış bulunan 38 yetiştirme yur-
dunun gerek istiapleri gerek bugün mahalli idare bütçelerinden yapılan yardımların kifa-yetsizliği, gerekse bugünkü mevzuat hükümle-rinin beklenen gayeyi tahakkuk ettiremediğini düşünerek gayenin husul bulabilmesi için 1580 sayılı Belediye Kanununun 133 ve mütakıp maddelerinde zikredilen birlikler vasıtasıyla bu işin esas prensip olarak mahalli idarelere bira-kılması ve umumi bütçeden de en az mahalli idarelerin yardımları kadar maddi yardım ya-pılmasını kabul etmiş ve encümenimiz de bu görüşe aynen iltihak etmiştir.

Madde 1 : Encümenimiz bu kanunun birin-ci maddesinde Dahiliye Encümeninin tesbit et-miş olduğu «Birlikler» prensibine sadık kal-makla beraber - korunmaya muhtaç - çocuk mefhumunun gayesini tatbikatta daha esaslı bir vuzuh ve sarahate erişirmek üzere Dahiliye En-cümeninin kabul etmiş olduğu bir ve ikinci maddeleri 1 - 4 madde ile tasrihen tedvinde ve bâzı hükümler ilâvesinde fayda görmüştür.

Meselâ : «Korunmaya muhtaç çocuklar» de-nildiği zaman, bu ifadenin mefhumu üzerinde tatbikatçıların her hangi bir tereddütle karşı-laşmalarını bertaraf etmek üzere - korunmaya muhtaç çocuklar - tâbiri birinci madde metnin-de tasrih ve tadat edilmiştir.

Madde 2 : Dahiliye Encümeni, korunmaya muhtac oldukları ihbar olunan çocuklar hak-kında yapılacak muameleyi kanunun ikinci maddesinde tesbit etmiş ise de, tedvin olunan madde istenilen gayenin sarahat ve süratle hu-sulünü tatbikatta temin edemeyeceği mülâhaza edilerek mezkûr madde daha vuzuhlu ve pratik bir şekle ifrag edilmiştir.

Bu madde hükmüyle birinci maddede yazılı vasıflardaki çocukları ihbara bilûmum zabıta, Devlet veya belediye memurları ve muhtarlar mecbur tutulmuşlardır. Kanunda böyle katî bir mükellefiyet ve mecburiyet vaz'edilmediği tak-dirde birinci madde hükmüne dâhil çocukları

tesbit etmek, korunmaya tâbi tutmak keyfiyeti ihmale mâruz bırakılabilir. Bu itibarla bilûmum Devlet memurlarının zabıta memurlarının ve muhtarların bu gibi çocukları mahallin en bü-yük mülkiye âmirine ihbar etmelerinin mecbu-ri kılınması faydalı görülmüştür.

Bu meyanda, korunmaya muhtaç çocuklar hakkında mahkemelerce ittihaz olunacak ka-rarın neticesi alınmaya kadar mülkiye âmiri tarafından mevcut müesseselerden birisine, mü-essese bulunmadığı takdirde bakım ücreti ve-rilmek üzere emin bir aile nezdine tevdi lü-zumlu görülmüştür.

Madde 3 : Korunmaya muhtaç çocuk hak-kında mahkemece ittihaz olunacak tedbir ka-rarı ve bu kararın şekli Dahiliye Encümenin-ce hazırlanan ikinci maddede derpiş olunmuş ise de, tasrihi daha muvafık görüldüğünden hak-larında korunma kararı verileceklere ait hüküm müstakil bir madde halinde tedvin edilmiştir.

Madde 4 : Birinci maddede yazılı vasıfları haiz olan çocukların bir meslek sahibi olana kadar birlikler tarafından bakılıp yetiştirilme-lerine ait mükellefiyetin de ayrı bir maddede sarahaten tedvini lüzumlu görülmüştür.

Madde 5 : (Dahiliye Encümeninin üçüncü maddesi) ikinci fıkranın başındaki (bu) sözü (bir) yapılarak Dahiliye Encümeninin kabul etmiş olduğu şekilde ve mânada aynen kabul edilmiştir.

Madde 6 : (Dahiliye Encümeninin dördün-cü maddesi) Bu madde de Dahiliye Encüme-ninin tesbit etmiş olduğu üzere kabul edilmiş ise de, yurtlara kabul edilecek çocukların yaş-ları itibarıyla hangi vekâletin alâkadar olaca-ğı keyfiyetinin tasrihine lüzum hissedilerek, beş yaştan yedi yaşına kadar olan çocuklarla Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin, daha yukarı yaşta olanlarıyla de Maarif Vekâletinin meşgul olacakları tasrih edilmiş, aynı zamanda yurtlara alınan çocuklardan okuma çağına eriş-miş olanlarının da yetiştirme yurtlarına devir-leri hükmen tesbit edilmiştir.

Madde 7 : (Dahiliye Encümeninin beşinci maddesi) Dahiliye Encümeninin kabul etmiş olduğu veçhile aynen kabul olunmuştur.

Madde 8, 9, 10 ve 11 : (Dahiliye Encüme-ninin 6 ve 8 nci maddeleri ufak birer tadille, 8 ve 10 ncu madde olarak, 7 ve 9 ncu madde-ler de 9 ve 11 nci madde olarak) Dahiliye En-

encümenince kabul edildiği tarzda aynen kabul edilmiştir.

Madde 12 : Birliğe dâhil müesseseler ihtiyaçlarını Artırma ve Eksiltme ve İhale Kanununa göre temin edeceklerdir. Birliklerin yetkili organı da birlik encümenidir. Halbuki birliğin birlik merkezi haricinde müesseseleri mevcudolacaktır. Halen bu şekilde mevcudolanları da vardır. Bunların ihtiyaçlarının birlik merkezinde temini birçok ahvalde güçlükler husule getirmekte bulunduğundan, birlik merkezleri haricindeki müesseselerin kendi ihtiyaçlarını teşkil olunacak komisyonlar marifetiyle ve Artırma ve Eksiltme Kanununun hükümlerine uygun olarak mahallerince bu komisyonlar tarafından temin edilmeleri imkânı dikkate alınarak böyle bir maddenin bu kanunda yer alması komisyonumuzca lüzumlu görülmüştür.

Madde 13 : (Dahiliye Encümeni madde 10) Belediye Kanununun hükümlerine mütenazır olmak üzere maddedeki «Birlik idare heyeti» ibaresi «Birlik Encümeni» olarak değiştirilmiştir.

Diğer taraftan birlik encümenlerinin âza adedinin fazla olduğu ve bu halin çalışmayı sekte dar edeceği düşünülerek yalnız birlik merkezlerinde bulunduğu vilâyetin Maarif, Sıhhat ve İçtimai Muavenet müdürlerinin encümene alınmalarıyla iktifa edilmiş ve Dahiliye Encümeninin tesbit etmiş olduğu maddede yazılı diğer mümessiller kendilerinden istifadeleri mülâhazasıyla birlik meclisine ithal edilmiştir.

Madde 14 : (Dahiliye Encümeninin 11 nci maddesi) Dahiliye Encümeninin tanzim etmiş olduğu veçhile aynen kabul edilmiştir.

Madde 15 : (Dahiliye Encümeninin 12 nci maddesi) bu maddenin Dahiliye Encümenince tanzim edilen «B» fıkrasını daha şâmil bir hale ifrağ ve yetiştirilecek çocukların yetiştirme imkânlarını genişletmek maksadiyle 3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete aidolan diğer teşekküller fıkra içerisine alınmıştır.

Maddenin diğer hükümleri aynen kabul edilmiştir.

Madde 16 : (Dahiliye Encümeninin 13 ncü maddesi) bu maddenin başlangıcı da 15 nci maddenin «B» fıkrasındaki hükme mütenazıran ifadelendirilmiştir.

Madde 17, 18 : (Dahiliye Encümeninin 14, 15 nci maddeleri) 14 ncü madde, 17 nci madde olarak Dahiliye Encümeninin tanzim ettiği şekilde aynen ve 15 nci madde ufak bir ilâve ile 18 nci madde olarak kabul olunmuştur.

Madde 19 : (Dahiliye Encümeninin 16 nci maddesi) bu maddenin son kısmını teşkil eden (Bankalarda çocuk namına açılan hesabı cârîden birliğin yetkili şahıslarının vizesi olmadan para çekilemez) ibaresi bu maddeden çıkarılarak taallûku ve münasebeti itibariyle 20 nci maddenin baş tarafına alınmıştır.

Madde 20 : (Dahiliye Encümeninin 17 nci maddesi) bu maddenin ikinci fıkrasının ayrılması maddenin tatbiki esnasında mâna bakımından bir tereddüdü mucibolacağı mülâhaza edilerek madde tek fıkra haline getirilmiş ve maddede zikredilen Medeni Kanunun maddesine ait numara tasrih edilmiştir.

Madde 21 : (Dahiliye Encümeninin 18 nci maddesi) Dahiliye Encümeninin tesbit ettiği şekilde aynen 21 nci madde olarak kabul olunmuştur.

Madde 22 ve 23 : (Dahiliye Encümeninin 19, 20 nci maddeleri) bu maddeler basit birer ilâvelerle aynen kabul edilmiştir.

Madde 24 : (Dahiliye Encümeninin 21 nci maddesi) bu madde de Dahiliye Encümeninin kabul etmiş olduğu surette kabul edilmiştir.

Madde 25 : (Dahiliye Encümeninin 22 nci maddesi) bu madde teşekkül edecek birliklerin gelir kaynaklarını gösteren hükümleri hâvidir. Birliklere yapılacak bağışların ve diğer gelirlerin her türlü vergi, resim ve harclardan muaf tutulması uygun görülerek maddenin en son fıkrası buna göre tadil edilmiştir.

Madde 26 : (Dahiliye Encümeninin 23 ncü maddesi) birliklerin dolayısıyla kimsesiz çocukların haklarına taallûk eden ve Türk Ceza Kanununun umumi hükmüne bırakılan bu maddedeki ceza müeyyidesini zayıf gören encümenimiz, gerek birliklerin muamelâtı gerek çocukların hakkını ehemmiyetle korumayı istihdaf ederek ceza müeyyidelerini artırmak üzere 26 ncı maddeyi yeniden tedvine lüzum görmüştür.

Madde 27 : (Dahiliye Encümeninin 24 ncü maddesi) aynen kabul edilmiştir.

Madde 28 : (Dahiliye Encümeninin 25 nci maddesi) birliklerin murakabe ve teftişlerine

mütaallik bu madde ile birliğin bulunduğu merkeze valilerin gerek idari, gerek teknik bakımından birlikleri ve müesseseleri teftiş salâhiyetleri encümenimizce yapılan tadil şekliyle vüzhlaştırılmıştır.

Madde 29 : (Dahiliye Encümeninin 26 ne maddesi) Bu madde redaksiyon bakımından basit bir değiştirme ile aynen kabul olunmuştur.

Madde 30 : (Dahiliye Encümeninin 27 ne maddesi) Bu maddenin «B» ve «Ç» fıkralarına ufak birer ilâve suretiyle Dahiliye Encümenince kabul olunduğu esas dâhilinde kabul edilmiştir.

Madde 31 : (Dahiliye Encümeninin 28 ne maddesi) 31 ne madde, 30 ne madde ile her yıl Ankara Maarif Vekâletinde toplanacak olanlara verilecek harcırahın ne suretle verileceğini ihtiva etmektedir. Dahiliye Encümenince tesbit edilmiş olan bu maddenin son fıkrasında (uhdelerinde resmî bir vazife bulunmayanların harcırahları hesabında dördüncü derece aylık aslı esastır) hükmünü 6245 sayılı Harcırah Kanununun bu husustaki umumi hükmü çok sârih bulunduğundan maddeye böyle bir hükmün dereine lüzum görülmiyerek çıkarılmıştır.

Diğer maddeler 5387 sayılı Kanunun kaldırılmasına ve bu kanunun meriyet tarihine taallük eden 32, 33 ve 34 sayılı maddeler aynen kabul olunmuştur.

Muvakkat madde 1 : Sıfır yaştan yedi yaşa kadar korunacak olan çocukların korunmaları için memleketimizde henüz kurulmuş resmî mü-

esseseler bulunmadığı için bu yaştaki çocukların korunması ve eğitimi için yurdun her tarafında teşkilâtı bulunan Çocuk Esirgeme Kurumu yuvalarından istifade edilmesi uygun görülmektedir. Bu çağdaki çocukların ücretleri Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletiyle, teşekkül edecek birlikler tarafından ödenmek suretiyle Çocuk Esirgeme Kurumu yuvalarına tevdieleri hükmü birinci muvakkat madde olarak tesbit edilmiştir. Bu hükmün tedvinindeki mecburiyet bugünkü tatbikatın ve realitenin bir icabı olarak müşahade ve mülâhaza edilmiştir.

Muvakkat madde 2 : 5387 sayılı Kanunun teşkilini emrettiği birliklere köyler de dâhil bulunmakta idi. Yeniden tedvin edilmekte olan bu kanunda köyler birlik haricinde tutulduğuna göre evvelce birliğe dâhil olan köylerin hukuki durumlarını böyle muvakkat bir madde ile tesbit ve tasfiye lüzumu hâsıl olmuştur.

Arz edilen bu mucip sebepler dâhilinde encümenimizde müzakere ve kabul edilmiş olan kanun Umumi Heyetçe müzakere edilmek üzere Yüksek Riyaset Makamına sunulur.

Muvakkat En. Reisi Bu Mazbata Muharriri

Ordu	Zonguldak
R. Aksoy	E. Sayar
Kâtip	
Eskişehir	Dişarbakır
H. Sezen	H. Turgut
İzmir *	Ordu
N. İncekara	F. Erim
Tunceli	Trabzon
F. Ülkü	Van
	K. Yörükoęlu
	İnzada bulunamadı

ANKARA MEBUSU ÂLİYE TEMUÇİN'İN TEKLİFİ

*Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387
sayılı Kanunun bâzı maddelerinin değiştirilme-
sine dair kanun teklifi*

MADDE 1. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 1 neî maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Beden, ruh, ahlâk gelişmeleri tehlikede olup ana ve babasız, ana ve babası belli olan veya olmayan veya Türk Medeni Kanununun 273 neü maddesi hükümlerine göre haklarında korunma tedbirleri alınmasında zaruret görülen çocukların mahkeme kararı ile ve reşit oluncaya kadar bu kanunla belli edilen şartlar içinde bakılıp yetiştirilerek meslek sahibi edilmeleri, belediyeler, Maarif ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletlerince sağlanır.

Yukarıki fıkraya göre alınan korunma tedbirlerinin, zaruri görülen hallerde reşit olduktan sonra da devamına, alâkahıların talebi üzerine, mahkemelerce karar verilebilir. Şu kadar ki, bu tedbirler askere alınmakla sona erer.

MADDE 2. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 2 neî maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Her hangi bir yerde evvelki maddede yazılı vasıflarda bir çocuğun bulunduğu, hususi surette vazifelendirilecek memurlar, zabıta, devlet veya belediye memurları ve muhtarlar tarafından görülünce veya öğrenilince, mahallin en büyük mülkiye âmirine haber verilir. Mülkiye âmiri, çocuğu koruma istasyonuna yerleştirmekle beraber hazırlanacak talimatnamesindeki esaslara göre keyfiyeti derhal mahkemeye bildirir. Mahkemee, çocuğun durumu hangi aile veya müesseseye tevdi edileceği, emvali varsa kimin tarafından idare edileceği tâyin olunur.

Bu kanun hükümleri dairesinde korunmaya alınan çocuğun bütün masrafları, koruma istasyonuna veya tevdi edileceği müesseseye kabulünden itibaren ödenir.

MADDE 3. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 3 neü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

2 neî madde hükmüne göre mahkemee, köylü bir çocuğun, o köyde bir aile veya bir müesseseye verilirse, çocuğun bakımına ve iş - güc sa-

hibi edilmesine köy muhtar ve ihtiyar heyeti nezaret eder. Böyle çocukların bakımına yardım olmak üzere verilecek ücret köy bütçesi genel yekûnunun en az yüzde biri nispetinde konulacak ödenekten ve bu kanunun maksadına uygun olarak vâkı olacak bağış ve tesislerden verilir. Bu suretle bir yere verilen çocukların malları varsa veya ana - babaları olup da yardım edecek kudrette iseler, çocukların bakımlarına katılma miktarları, Türk Medeni Kanunu hükümleri dairesinde mahkemelerce tâyin edilir.

MADDE 4. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 4 neü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Belediyesi bulunan yerlerde bu gibi çocukların 3 neü maddedeki şekilde bakım ve korunması ve iş - güc sahibi edilmeleri belediyeler tarafından yapılır.

Belediye bütçelerinin bu maksat için açılacak bölümüne bütçe genel yekûnunun en az yüzde biri nispetinde ödenek konur. Bu kanunun maksadına uygun bağışlar buna eklenir.

MADDE 5. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 5 neî maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

Bütçelerde bu maksat için ayrılan ödenekler yılı içinde başka bölümlere aktarılamaz.

3 ve 4 neü maddelerle bu maddenin 1 neî fıkrasına göre mahallî idareler bütçelerine konulan ödeneklerin maksada en uygun şekilde ve bir elden sarfı ve bu yoldan korunmaya muhtaç çocukların bakılıp, yetiştirilerek birer meslek sahibi edilmeleri vazifesini vilâyet ölçüsünde başarmak üzere valinin başkanlığında Maarif Müdürü, Sıhhat ve İctimai Muavenet Müdürü, defterdar, vilâyet merkez belediye başkanı ve vilâyet daimî encümeni üyelerinin kendi aralarından seçecekleri iki üyeden mürekkep bir (Çocuk Koruma Heyeti) teşkil edilir. Heyetin muhasebe işleri, devlet muhasebe usullerine uygun olarak Divanı Muhasebata hesap vermekle mükellef bir muhasip tarafından yürütülür.

Köy, belediye ve özel idare bütçelerine ko-

runmaya muhtaç çocuklar için konulan ödenekler, bütçelerin tasdikını takibeden 6 ay içinde heyet adına bir millî bankada açılacak cari hesaba yatırılır. Bu müddet zarfında yatırılmıyan ödenekler âmiri ita ile muhasipten yüzde on fazlası ile tahsil olunur.

Heyet, toplanan paralarla bakım ve yetiştirme yurtları açar ve her türlü tesisleri yapar. Yurtların her türlü masraflarını karşılayacak bütçelerini tanzim eder ve ilgili bakanlıklara birer suretini sunar. Artan para aynı gaye için kullanılmak üzere bir fon halinde birikir.

MADDE 6. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 11 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Yetiştirme yurtlarında ilköğrenimlerini bitiren çocuklardan kabiliyet gösterenler, Maarif Vekâletinin tâyin ve tesbit edeceği şartlar dâhilinde, alâka ve yaşlarına göre daha ileri tahsil yapmak üzere,

a) Yatılı, yatsız her derecedeki genel tahsil müesseselerine ve meslek okulu ve kurslarına;

b) Özel iş ve meslek sahipleri yanına, devlet fabrika, müessese ve tarım kurumlarına, özel fabrika ve iş yerlerine verilir. Veya yurt içinde açılmış işliklerde birer sanat sahibi olacak şekilde yetiştirilebilirler.

MADDE 7. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 19 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu çocuklardan sağır - dilsiz, vücutça sakat ve ruhan ârızalı ve intıbaksız veya benzeri durumda olduklarından durumları özel bir eğitim husulünü icabettirenler için Maarif Vekâletince gerekli müesseseler kurulur. Buraya gönderilen çocuklar müesseseye kabul edilmeden evvel bir müşahade devresi geçirirler. Bu müesseselere vilâyet çocuk koruma heyetince tesbit edilecek ücretle bu kanunun şümülüne girmiyen çocuklar da alınabilir.

Türk Ceza Kanununun 53 - 58 nci maddelerine göre terbiye tedbirleri alınması icabeden çocuklar hakkında Adliye Vekâleti özel yurtlar

açar ve bu hususta Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletleriyle iş birliği yapar.

MADDE 8. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 22 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

D) Vakfiyelerinde çocuğa yardım için ödenek kabul etmiş bulunan mülhak ve mazbut vakıflar adına mütevelliler ve Vakıflar Umum Müdürlüğünce yapılacak ödemeler;

MADDE 9. — Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki Kanunun 29 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Bu kanun ve yönetmeliğinin tatbikini incelemek ve daha iyi olmasını sağlayacak tedbirleri tesbit etmek maksadiyle Maarif Vekâletinde yılda bir defa toplanmak ve en çok bir hafta sürmek üzere bir (Çocuk Koruma Genel Danışma Kurulu) teşkil olunur.

1. Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Adliye, Millî Müdafaa, Dahiliye, Çalışma ve İşletmeler vekâletleri temsilcileri;

2. Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay ile esas amacı çocuğa yardım olan diğer hayır derneklerinden Maarif Vekâletince davet olunacak temsilciler;

3. Üniversite ve yüksek tahsil müesseselerinden bir pedagog, bir çocuk hastalıkları mütehassısı, bir ruh hastalıkları mütehassısı ve bir çocuk ve bir sosyal hukuk mütehassısı;

4. Maarif Vekâletinin tesbit edeceği 4 vali, 4 belediye reisi ve 2 maarif müdürü;

5. Maarif Vekâletinin tesbit edeceği 2 yetiştirme yurdu müdürü, iki öğretmen ve bir hekim, iki sosyal bilim ve hukuk mensubu;

6. Bir hayır kurumuna bağlı olmadan önemli bir bağışta bulunan veya tesis kuran iki vatan-daş;

Bu kurul, Maarif Vekili veya müsteşarının başkanlığında toplanır.

MADDE 10. — Bu kanun neşri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11. — Bu kanunu Vekiller Heyeti yürütür.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkındaki 5387 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair Kanun

MADDE 1. — Beden, ruh ve ahlâk gelişmeleri tehlikede olan çocukların reşidoluncaya kadar bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri vilâyet özel idaresi ile vilâyet dâhilindeki belediyelerin müştereken kuracakları «Birlikler» tarafından sağlanır.

Bu birliklere Maarif ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri gerekli her türlü yardım yapmakla mükelleftirler.

MADDE 2. — Her hangi bir yerde 1 nei maddede yazılı vasıflarda bir çocuğun bulunduğu zabıta, Devlet veya belediye memurları ve muhtarlar tarafından öğrenildiğinde mahallin en büyük mülkiye âmirine haber verirler. Mülkiye âmiri ana ve babasız veya ana ve babası belli olmıyan çocukları doğrudan doğruya, ana ve babalı veya ana ve babadan birisi bulunmıyan çocukları da velilerinin rıza ve muvafakati alınmak suretiyle birlik emrine gönderir ve keyfiyeti derhal mahkemeye bildirir. Mahkeme birlik emrine gönderilen çocuklarla velilerinin rızaları alınmadığından birlik emrine gönderilemiyen diğer çocuklar hakkında Türk Medeni Kanun hükümlerine göre korunma tedbirleri alınmasına zaruret olup olmadığına ve çocukların malları varsa bu malların kimler tarafından ve ne suretle idare edileceğine ve iştirak hissesine, ana ve babaları veya bunlardan birisi olup da malî durumları müsait bulunanların çocukların bakımlarına iştirak hisseleri hakkında da karar verir ve katıleşen kararın bir suretini mülkiye âmirine gönderir.

MUVAKKAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

Korunmaya muhtaç çocuklar hakkında Kanun

MADDE 1. — Beden, ruh ve ahlâk gelişmeleri tehlikede olup;

- a) Ana ve babasız,
- b) Ana ve babası belli olmıyan,
- c) Ana ve babası tarafından terk edilen,
- d) Ana ve babası tarafından ihmal edilip

fuhşa, dilencilige, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanmaya veya serseriliğe sürülenmek tehlikesine mâruz bulunan;

Çocuklara (Korunmaya muhtaç çocuklar) denir.

Yukarda yazılı çocukların reşit oluncaya kadar bu kanun hükümlerine göre kurulan müesseselerde bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususunda bulundukları mahallin sulh hukuk mahkemelerince gerekli tedbir kararları ittihaz olunur.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı vasıfları haiz bir çocuğun bulunduğunu zabıta, Devlet veya belediye memurları veya muhtarlar öğrendikleri takdirde keyfiyeti mahallin en büyük mülkiye âmirine haber vermeye mecburdurlar.

Mülkiye âmiri, bu çocuklardan haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zaruret görülenleri mahkeme kararı alınuncaya kadar bu kanuna göre kurulmuş müesseselerden veya mevcut hayır müesseselerinden birine, bulunmadığı takdirde munasip görülecek bir aile nezdine masrafları birlik tarafından karşılanmak üzere yerleştirir.

Müstacel olmıyan hallerde mülkiye âmiri çocuk hakkında tanzim edilmiş olan evrakı lüzumlu karar verilmek üzere mahallî sulh hukuk mahkemesine tevdi eder. Çocuğun ana, babası veya bunlardan birisi mevcut ise keyfiyeti onlara da bildirir.

MADDE 3. — Mahkeme, evrakı gönderilen çocuklardan korunması icabedenlerin durumlarını göz önünde bulundurarak hangi şahıs, aile veya

Da. E.

Muvakkat E.

müesseseye tevdi edilmeleri gerektiği hususunda icabeden tedbir kararını ittihaz eder.

Haklarında tedbir kararı verilmiş bulunan çocukların emvali mevutsa kimin tarafından idare edileceği, ana ve babaları veya bunlardan birisi sağ olup da yardım edecek kudrette iseler, çocukların bakımlarına iştirak miktarı Türk Medeni Kanunu hükümleri dairesinde mahkemece tâyin olunur.

Birinci fıkraya göre alınan korunma tedbirleri lüzum görüldüğü takdirde alâkahların tekli üzerine mahkemece çocuk reşit olmadan evvel kaldırılabilceği gibi reşit olduktan sonra da rızası alınmak şartıyla devamı hususunda karar verilebilir.

Mahkemece verilen kararların bir sureti alâkalı mülkiye âmirliğine gönderilir.

MADDE 4. — Bu kanunun birinci maddesinde yazılı vasıfları haiz olan çocukların bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri, vilâyet hususi idareleriyle belediyelerin müştereken kuracakları birlikler tarafından sağlanır.

Bu birliklere Maarif ve Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri her türlü yardımı yapmakla mükelleftirler.

MADDE 3. — Birinci maddede sözü geçen (Birlikler) Belediye Kanunu hükümleri gereğince kurulur. Bu birlikler tarafından çocuk bakım ve yetiştirme yurtları ve her türlü tesisleri kurulması mecburidir.

Bu vilâyet dâhilinde bakım ve yetiştirme yurtları kurulması mümkün olmadığı takdirde Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye Vekâletlerinin tensibi ile civar vilâyetlerle müştereken bu tesisler kurulur.

MADDE 4. — Birinci maddede zikredilen vasıfları haiz bulunan ve öğretim çağına gelmemiş olan çocuklar, çocuk bakım yurtlarına ve öğretim çağına girmiş olanlar da yetiştirme yurtlarına alınır.

MADDE 5. — Bakım ve yetiştirme yurtları ile bunlara bağli her türlü tesislerdeki çocukların sıhhi durumları ile meşgul olacak tabip ve

MADDE 5. — 4 neü maddede sözü geçen (Birlikler) Belediye Kanunu hükümleri gereğince kurulur. Bu birlikler tarafından çocuk bakım ve yetiştirme yurtları ve her türlü tesisleri kurulması mecburidir.

Bir vilâyet dâhilinde bakım ve yetiştirme yurtları kurulması mümkün olmadığı takdirde Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye vekâletlerinin tensibi ile civar vilâyetlerle müştereken bu tesisler kurulur.

MADDE 6. — Birinci maddede zikredilen vasıfları haiz bulunan ve öğretim çağına gelmemiş olan çocuklar Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince, çocuk bakım yurtlarına ve öğretim çağına girmiş olanlar da Maarif Vekâletince yetiştirme yurtlarına alınır.

Çocuk bakım yurtlarında öğretim çağına gelenler yetiştirme yurtlarına devrolunur.

MADDE 7. — Dahiliye Encümeninin 5 neı maddesi 7 neı madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Da. E.

memurlar Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince, eğitim ve öğretimleriyle meşgul olacak öğretmen ve teknik mütehassıs elemanlar Maarif Vekâletince, mahallen tâyni gereken memur ve müstahdemler de birlik idare heyetince umumî heyet kongresinde tesbit edilen kadrolara göre tâyin olunur. Bunların maaş ve bileümle ücretleri aidoldukları alâkalı vekâletler diğer kadrolarla müteferrik masaraflar ve ek görev karşılıkları ise birlik bütçelerinden ödenir.

Birliklerce tâyin edilen memur ve müstahdemler, belediyeler memur ve müstahdemleri hak ve salâhiyetlerine sahiptirler.

MADDE 6. — Bütün belediyeler ve vilâyet hususî idareleri ve bu kanunla verilen vazifeleri görmek üzere, her yıl bütçelerine bir evvelki yıl tahsîlâtlarının en az yüzde biri nispetinde tahsisat koymaya ve ayrılan bu tahsisatı bütçelerinin tasdikından itibaren üç ay içerisinde bağlı bulundukları Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerinin bankadaki fon hesaplarına yatırmaya mecburdurlar.

Bütçelerine bu maddedeki kanunî tahsisatı koymıyan veya noksan mahallî idareler bütçelerini tasdika salâhiyetli bulunan makamlar tarafından bu tahsisat re'sen konur veya kanunî hadde iblâğ olunur.

MADDE 7. — Birinci maddenin 2 neî fıkrası gereğince Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri her yıl bütçelerine, birliklerde istihdam edecekleri personel masrafları haric olmak ve en az bütün hususî idare ve belediyelerin bütçelerine koyacakları tahsisatın yekûnundan az olmamak üzere ihtiyaca göre ayrı ayrı tahsisat koymaya mecburdurlar. Bu tahsisatın birliklere dağıtılması her iki vekâletin müştereken hazırlıyacağı talimatnamedeki esaslara göre yapılır. Bu tahsisat, bütçenin tasdikından itibaren en çok iki ay içerisinde birlikler emrine gönderilir.

MADDE 8. — Bir vilâyet dâhilindeki belediyelerle vilâyet hususî idare veya müstakîl belediye bütçelerine 6 neî madde gereğince konulan tahsisat bu hususta hazırlanan talimatnamede gösterilen şartları haiz bir yetiştirme yurdu tesisine kâfi gelmediği takdirde alâkadar vekâletlerin tensibedecekleri bir mahalde birlik kurar-

Muvakkat E.

MADDE 8. — Bütün belediyeler ve vilâyet hususî idareleri ve bu kanunla verilen vazifeleri görmek üzere, her yıl bütçelerine bir evvelki yıl tahsisatlarının en az yüzde biri nispetinde tahsisat koymaya ve ayrılan bu tahsisatı bütçelerinin tasdikından itibaren üç ay içerisinde bağlı bulundukları Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerinin bankadaki fon hesaplarına yatırmaya mecburdurlar.

Bütçelerine bu maddedeki kanunî tahsisatı koymıyan veya noksan koyan mahallî idarelerin bütçelerini, tasdika salâhiyetli bulunan makamlar tarafından bu tahsisat re'sen konur veya kanunî hadde iblâğ olunur.

MADDE 9. — Dahiliye Encümeninin 7 neî maddesi 9 neî madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Bir vilâyet dâhilindeki belediyelerle vilâyet hususî idare veya müstakîl belediye bütçelerine 8 neî madde gereğince konulan tahsisat bu hususta hazırlanan talimatnamede gösterilen şartları haiz bir yetiştirme yurdu tesisine kâfi gelmediği takdirde alâkadar vekâletlerin tensibedecekleri bir mahalde birlik kurarlar ve

Da. E.

lar ve müsterek yurtlar tesis ederler. Bu mümkün olmadığı takdirde aynı gayenin tahakkuku için ve bu kanuna göre kurulan en yakın Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerinden birisine, birliğe dâhil diğer âzaların hak ve salâhiyetlerine sahibolarak girerler ve bütçelerinde aynı esaslar içerisinde ayırmış oldukları tahsisatları o birliğin bankadaki fon hesabına yatırırlar.

MADDE 9. — Kurulan birliklerin muhasebe işleri Devlet muhasebe usullerine uygun olarak Divanı Muhasebata hesap vermekle mükellef muhasipler tarafından yürütülür. Birliğin bütün işleri alâkalı vekâletlerce teftiş ettirilir.

MADDE 10. — Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerine dâhil vilâyet valileri veya tevkil edecekleri şahıslarla, Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Ziraat, Bölge Çalışma, İktisat ve Ticaret müdürleri Birlik İdare Heyetinin tabîî âzalarıdır.

MADDE 11. — Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birlikleri öğretim çağında olmayan çocuklarla öğretim çağına gelmiş ve öğretim çağını aştığı halde bunu görmemiş olarak teslim edilen çocukların bakım, korunma, eğitim ve öğretimi ile bu çocukların ilerde mahallî, iktisadî ve zirai ve snai gibi ihtiyaçları karşılayacak surette amelî bir meslek sahibi olmaları için yetiştirme yurtları ve mahallî hususiyetleri göz önünde bulunduran döner sermayeli iş yerleri ve atelyeleri açar ve kurarlar ve ders programlarını buna göre hazırlarlar.

MADDE 12. — Yetiştirme yurtlarında ilk öğretimini ikmal eden çocuklardan kabiliyet gösterenler emsallerine tereihan Maarif Vekâ-

Muvakkat E.

müsterek yurtlar tesis ederler. Bu mümkün olmadığı takdirde aynı gayenin tahakkuku için ve bu kanuna göre kurulan en yakın Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma birliklerinden birisine, birliğe dâhil diğer âzaların hak ve salâhiyetlerine sahibolarak girerler ve bütçelerinde aynı esaslar içerisinde ayırmış oldukları tahsisatları o birliğin bankadaki fon hesabına yatırırlar.

MADDE 11. — Dahiliye Encümeninin 9 ncü maddesi 11 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliğine dâhil vilâyetlerin valileri veya tevkil edecekleri şahıslarla Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Ziraat, Bölge Çalışma, İktisat ve Ticaret müdürleri birlik meclisinin; Birlik merkezi bulunan vilâyet maarif müdürü ile sıhhat ve ictimai muavenet müdürü de birlik encümeninin tabîî âzalarıdır.

MADDE 13. — Birlik encümenleri lüzumu halinde, artırma, eksiltme ve ihale Kanununa göre kendilerine tanınan salâhiyetlerin bir kısmını veya tamamını birlik merkezi dışındaki müesseselerin ihtiyaçlarına munhasır olmak üzere (Varsa belediye veya köy meclisleri âzalarından birinin iştirakiyle) müessese mensuplarından teşkil edecekleri komisyona devredebilirler.

MADDE 14. — Dahiliye Encümeninin 11 ncü maddesi 14 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Yetiştirme yurtlarında ilk öğretimini ikmal eden çocuklardan kabiliyet gösterenler emsallerine tercihan Maarif Vekâ-

Da. E.

letin tâyin ve tesbit edeceği şartlar dâhilinde kabiliyet, alâka ve yaşlarına göre daha ileri tahsil yapmak üzere :

- a) Yatılı, yatsız her derecedeki genel tahsil müesseseleri ile meslek okul ve müesseselerine yerleştirmek;
- b) Devlet, fabrika, müessese ve ziraat kurumlarına, hususi fabrika ve iş yerlerine, hususi iş ve meslek sahipleri yanına vermek;
- c) Birlikler tarafından kurulmuş iş yerleri ve atelyelerde çalıştırmak suretiyle birer meslek veya sanat sahibi olacak şekilde yetiştirilirler.

MADDE 13. — Devlet kurumları, hizmetlerine aldıkları çocukları beslemek, giydirmek ve barındırmakla mükelleftirler. Hususi iş sahiplerinden talimatnamedeki şartları temin edenler tercih olunur.

MADDE 14. — Hususi fabrika ve iş yerleri ile iş ve meslek sahibi yanına verilen çocukların iş verenler tarafından barındırılması, beslenmesi, giydirilmesi mümkün olmadığı hallerde bu hususlar çocukların kendi yetiştirme yurtlarına sağlanır. Veya bu hususta mahallî tedbirler alınır.

MADDE 15. — 12 nci maddenin b ve c fıkraları gereğince iş yerlerine verilen ve yetiştirme yurtlarında bakılan çocuklardan ücret mukabili çalıştırılanlardan yurt masrafları birlik idare heyetince tâyin edilecek nispetlerde kazançlarından çıkarılır. Çocuğun harchı da ayrıldıktan sonra artarsa geri kalan kısım millî bankalarda çocuk namına açtırılan hesabı cariye bir ay zarfında yatırılır. Çocuğun ücretinin başlama zamanı ve miktarı yurt idaresi ile iş veren arasında mahallî örf ve rayice göre tesbit olunur. Çocuğun harchı da yurt idaresi tarafından belirtilir.

Muvakkat E.

letin tâyin ve tesbit edeceği şartlar dâhilinde kabiliyet, alâka ve yaşlarına göre daha ileri tahsil yapmak üzere :

- a) Yatılı, yatsız her derecedeki genel tahsil müesseseleri ile meslek okul ve müesseselerine yerleştirmek;
- b) Umumi ve mülhak bütçeli daireler, hususi idareler, belediyeler 3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete aidolan diğer teşekküller tarafından kurulmuş fabrikalar, müessese ve ziraat işletmelerine veya hususi iş yeri ve meslek sahiplerinin yanına vermek;
- c) Birlikler tarafından kurulmuş iş yerleri ve atelyelerde çalıştırmak suretiyle birer meslek veya sanat sahibi olacak şekilde yetiştirilirler.

MADDE 16. — Umumi ve mülhak bütçeli daireler, hususi idareler, belediyeler, 3659 sayılı Kanuna tâbi müesseseler ve sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait diğer teşekküller hizmetlerine aldıkları çocukları beslemek, giydirmek ve barındırmakla mükelleftirler. Hususi iş sahiplerinden talimatnamedeki şartları temin edenler tercih olunur.

MADDE 17. — Dahiliye Encümeninin 14 ncü maddesi 17 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — 15 nci maddenin b ve c fıkraları gereğince iş yerlerine verilen ve yetiştirme yurtlarında bakılan çocuklardan ücret mukabili çalıştırılanlardan yurt masrafları birlik idare heyetince tâyin edilecek nispetlerde kazançlarından çıkarılır. Çocuğun harchı da ayrıldıktan sonra artarsa geri kalan kısım millî bankalarda çocuk namına açtırılan hesabı cariye talimatnamede gösterilen müddet zarfında yatırılır. Çocuğun ücretinin başlama zamanı ve miktarı yurt idaresi ile iş veren arasında mahallî örf ve rayice göre tesbit olunur. Çocuğun harchı da yurt idaresi tarafından belirtilir.

MADDE 16. — Köylerde veya çiftçiler yanında aynı ücretler mukabili çalıştırılan çocuklara verilen mallardan paraya tahvil edilenler bankalarda çocuk namına açılacak hesabı cariye, satılamiyanlar köy ihtiyar meclisleri tarafından kıymetlendirilerek çocuk adına saklanır. Bankalarda çocuk namına açılan hesabı cariden birliğin yetkili şahıslarının vizesi olmadan para çekilmez.

MADDE 17. — Çocuklar adına biriken para ve mallar reşidolduğu zaman çocuğa aynen verilir.

Türk Medeni Kanununun vesayet altındaki kimseye bırakılmış mallar hakkındaki hükmü bunlar için tatbik edilmez.

MADDE 18. — Bakılmak üzere aile veya hususi şahıslara verilen, çalıştırılan çocukların reşidoluncaya kadar durumları, bu kanunun kendilerine yüklettiği vazife hudutları içinde gerek alâkadar vekâletlerce gerekse koruma birliklerince takip ve murakabe edilir.

MADDE 19. — Korunmaya muhtaç çocuklardan sağır, dilsiz, kör, vücutça sakat ve ruhen ârzalı ve intibaksız veya benzeri durumda olduklarından durumları hususi bir eğitimi icabettirenler için Maarif Vekâletince gerekli müesseseler kurulur. Buraya gönderilen çocuklar müesseseye kabul edilmeden evvel bir müşahade devresi geçirirler.

Türk Ceza Kanununun 53-58 nei maddelerine göre terbiye tedbirleri alınması icabeden çocuklar hakkında Adliye Vekâleti hususi yurtlar açar ve bu hususta Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletleri ile iş birliği yapar.

MADDE 20. — 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 158, 159 ve 160 nei maddeleri içerisine giren bütün müesseselerin eğitimi Maarif Vekâletince de murakabeye tâbidir. Eğitim bakımından görülecek hususlar eğitim memurlarının yazılı ihtarı ile bir ay zarfında düzeltilir. Bu düzeltmeyi yapmıyanların yanlarında çocuk bulundurulmasına müsaade edilmez ve müesseseleri kapatılarak alâkalı vekâletlere bildirilir.

MADDE 19. — Köylerde veya çiftçiler yanında aynı ücretler mukabili çalıştırılan çocuklara verilen mallardan paraya tahvil edilenler bankalarda çocuk namına açılacak hesabı cariye, satılamiyanlar köy ihtiyar meclisleri tarafından kıymetlendirilerek çocuk adına saklanır.

MADDE 20. — Bankalarda çocuk namına açılan hesabı cariden birliğin yetkili şahıslarının vizesi olmadan para çekilmez. Çocuklar adına biriken para ve mallar reşit olduğu zaman çocuğa aynen verilir. Türk Medeni Kanununun vesayet altındaki kimseye bırakılmış mallar hakkındaki 398 nei maddesi hükmü bunlar için tatbik edilmez.

MADDE 21. — Dahiliye Encümenin 18 nei maddesi 21 nei madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Korunmaya muhtaç çocuklardan sağır, dilsiz, kör, vücutça sakat ve ruhan ârzalı ve intibaksız veya benzeri durumda olduklarından durumları hususi bir eğitimi icabettirenler için Maarif Vekâletince gerekli müesseseler kurulur. Buraya gönderilen çocuklar müesseseye kabul edilmeden evvel bir müşahade devresi geçirirler.

Türk Ceza Kanununun 53, 54, 57 ve 58 nei maddelerine göre terbiye tedbirleri icabeden çocuklar hakkında Adliye Vekâleti hususi yurtlar açar ve bu hususta Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet vekâletleriyle iş birliği yapar.

MADDE 23. — 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 158, 159 ve 160 nei maddeleri ile İş Kanunu hükümlerine tâbi bütün müesseselerdeki çocukların eğitimi Maarif Vekâletince de murakabeye tâbidir. Eğitim bakımından görülecek hususlar eğitim memurlarının yazılı ihtarı ile bir ay zarfında düzeltilir. Bu düzeltmeyi yapmıyanların yanlarında çocuk bulundurulmasına müsaade edilmez. Ve müesseseleri kapatılarak alâkalı vekâletlere bildirilir.

Da. E.

MADDE 21. — Yetiştirme yurtlarında bulunan çocuklar yurttan kaçacak olurlarsa, zabıta vasıtasıyla bulunarak geri getirilirler.

İş yerleri ile hususi şahıslar yanında barındırılan, çalıştırılan çocuklar da bağlı oldukları yetiştirme yurdunun müsaadesi olmadıkça yerlerini değiştiremezler, terk edemezler.

Yurtlar veya iş sahipleri yanında korunmakta ve yetiştirilmekte olan çocuklara Türk Ceza Kanununun 182 nci maddesinde yazılı fiilleri işliyenler hakkında mezkûr maddede yazılı cezalar verilir.

MADDE 22. — Korunmaya muhtaç çocukların korunma ve yetiştirilmesi için gerekli tahsisatların kaynakları şunlardır :

a) Bilûmum hususi idare ve belediyelerin bütçelerine koydukları bir sene evvelki tahsisatlarının en az yüzde birleri;

b) Alâkadar vekâletlerin bu maksatla bütçelerine koymuş oldukları tahsisattan ayrılacak hisseler;

c) Hakiki ve hükmi şahıslarla beynelmilel teşekküller tarafından birliklere yapılacak aynı ve nakdi menkul ve gayrimenkul bağışlar;

ç) Vakfiyelerinde çocuğa yardım için tahsisat kabul etmiş bulunan mülhak ve mazbut vakıflar adına mütevelliler ve Vakıflar Umum Müdürlüğünce yapılacak yardımlar;

d) Yurtlar tarafından veya bunlar menfaatine verilecek müsamerelerle, iş yurtları ve diğer her türlü teşebbüs gelirleri;

Müsamere gelirleri ve hertürlü bağışlar vergi ve resimlerden muaftır.

MADDE 23. — İş yerlerinde çalıştırılan çocuğun ücretinden bankaya yatırılması gereken miktarı zamanında, Birlik İdare Heyetince tesbit edilen mahallî makamlardan birine yatırmıyanlardan bu paralar tahsil edilir. Ve 50 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası verilir.

Ücret olarak verilen malları korumıyanlar veya bunların intifa hakkından çocuğu mahrum edenlere birikmiş para veya malı reşit olduğu zaman çocuğa teslim etmiyenlere aynı ceza tatbik olunur.

Muvakkat E.

MADDE 24. — Dahiliye Encümeninin 21 nci maddesi 24 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Korunmaya muhtaç çocukların korunma ve yetiştirilmesi için gerekli tahsisatların kaynakları şunlardır :

a) Bilûmum hususi idare ve belediyelerin bütçelerine koydukları bir sene evvelki tahsisatlarının en az yüzde birleri;

b) Alâkadar vekâletlerin bu maksatla bütçelerine koymuş oldukları tahsisattan ayrılacak hisseler;

c) Hakiki ve hükmi şahıslarla beynelmilel teşekküller tarafından birliklere yapılacak aynı ve nakdi menkul ve gayrimenkul bağışlar;

ç) Vakfiyelerinde çocuğa yardım için tahsisat kabul etmiş bulunan mülhak ve mazbut vakıflar adına mütevelliler ve Vakıflar Umum Müdürlüğünce yapılacak yardımlar;

d) Yurtlar tarafından veya bunlar menfaatine verilecek müsamerelerle, iş yurtları ve diğer her türlü teşebbüs gelirleri, birliklere yapılacak bağışlarla her türlü gelirler, bilûmum vergi, resim ve harclardan muaftır.

MADDE 26. — İş yerlerinde çalıştırılan çocukların ücretlerinden talimatnamede tesbit edilecek esaslar dairesinde, birlik ve çocuk hissesi olarak ayrılacak miktarları müddetinde birliğe ve millî bankalara yatırmıyanlarla, çocuklar reşidolduktan sonra bankadan alınan paraları kendilerine iade etmiyenler hakkında üç aydan bir seneye kadar hapis ve 200 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezası tatbik olunur, ayrıca yatırmıyan paranın tazminine de hükmolunur.

Zamanında yatırmıyan paranın zimmete geçirilmiş olduğu tahakkuk ederse yukarıki

Da. E.

Muvakkat E.

MADDE 24. — Ücretle çalıştırılan çocukların ölümü halinde kanuni mirasçıları yoksa, birikmiş olan paraları bağlı oldukları Birliklere intikal eder.

MADDE 25. — Korunmaya muhtaç çocukları Koruma Birlikleri alâkadar vilâyetlerce teftiş ettirilirler. Bu raporlarda zikredilen noksanları gidermeye ve alınması icabeden tedbirleri almaya Birlikler mecburdurlar.

MADDE 26. — Bu kanunun tatbikatı ile ilgili talimatname, kanunun neşrinden sonra en çok 6 ay içerisinde Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve İşçileri Vekâletince müstereken hazırlanır.

MADDE 27. — Bu kanun ve talimatnamede zikredilen hususlarla, Birliklerin yıllık faaliyet raporları neticelerini tesbit ve bu müesseselerin tekâmül ve inkişafı için alınacak tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunmak üzere Maarif Vekâletinde her yıl bir defa toplanmak üzere bir «Çocuk Koruma Umumi Danışma Heyeti» teşkil olunur.

Bu heyet âzaları şunlardır :

a) Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Dahiliye, Adliye, Milî Müdafa, Çalışma, Ziraat ve İşletmeler Vekâletleri temsilcileri;

b) Üniversite veya yüksek tahsil müesseselerinden bir pedegog bir çocuk ve bir ruh hastalıkları mütehassısı, bir çocuk ve sosyal hukuk mütehassısı;

c) Maarif Vekâletince tâyin ve tesbit edilen ve kurulan birliklerin onda biri nispetinde Vali, Belediye Reisi, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Maarif ve Yurt Müdürü;

ç) Gerek doğrudan doğruya, gerekse dolayısıyla Çocuk Koruma bakımı, Eğitimi ve sağlığı gayesine mâtuflar kurulan üç hayır cemiyeti temsilcisi;

fıkraya göre, tâyin edilecek cezalar bir misli artırılarak verilir .

Çocuğa ücret olarak verilen mallarla çocuğa ait sair malları korumayan veya çocuğun bunlardan intifama mâni olanlar haklarında 200 liradan 2 000 liraya kadar ağır para cezası verilir ve bunları zimmetine geçirenler hakkında da ikinci fıkra hükmü tatbik olunur.

MADDE 27. — Dahiliye Encümeninin 24 nci maddesi 27 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28. — Birlikler ve bunlara bağlı müesseseler vilâyetlerce de salâhiyetli kimselelere teftiş ettirilir. Birlikler bu teftişlerde tesbit edilen noksanları gidermeye ve icabeden tedbirleri almaya mecburdurlar.

MADDE 29. — Bu kanunun tatbikatiyle ilgili talimatname, kanunun neşrinden sonra en geç 6 ay içerisinde Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Dahiliye Vekâletlerince müstereken hazırlanır.

MADDE 30. — Bu kanun ve talimatnamede zikredilen hususlarla, birliklerin yıllık faaliyet raporları neticelerini tesbit ve bu müesseselerin tekâmül ve inkişafı için alınacak tedbirler hakkında tavsiyelerde bulunmak üzere Maarif Vekâletinde her yıl bir defa toplanmak üzere bir «Çocuk Koruma Umumi Danışma Heyeti» teşkil olunur.

Bu heyet âzaları şunlardır :

a) - Maarif, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Dahiliye, Adliye, Millî Müdafa, Çalışma, Ziraat ve İşletmeler Vekâletleri temsilcileri;

b) Üniversite veya yüksek tahsil müesseselerinden bir pedegog, bir çocuk ve ruh hastalıkları mütehassısı, bir çocuk hukuku ve bir sosyal hukuk mütehassısı;

c) Maarif Vekâletince tâyin ve tesbit edilen ve kurulan birliklerin onda biri nispetinde vali, belediye reisi, Sıhhat ve İctimai Muavenet, Maarif ve Yurt Müdürü;

ç) Gerek doğrudan doğruya, gerekse dolayısıyla çocuk koruma, bakımı, eğitimi ve sağlığı gayesine mâtuflar kurulan hayır cemiyetlerinden üçünün birer temsilcisi;

Da. E.

d) Büyük iş ve müessese sahiplerinden üç temsilei;

e) Bir hayır kurumuna bağlı olmadan önemli bir bağışta bulunan veya tesis kuran şahıslardan iki kişi;

Bu heyet Maarif Vekili veya Müsteşarının riyasetinde toplanır.

MADDE 28. — 27 ncı maddedeki heyete Ankara haricinden gelen âzaların kanuni harcırahları Maarif Vekâleti bütçesinden ödenir. Ühdelerinde resmî bir vazife bulunmayanların harcırahları hesabında 4 ncü derece aylık aslı esastır.

MADDE 29. — 5387 sayılı Kanun meriyetten kaldırılmıştır.

MADDE 30. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 31. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti mezundur.

Muvakkat E.

d) Büyük iş ve müessese sahiplerinden üç temsilei;

e) Bir hayır kurumuna bağlı olmadan önemli bir bağışta bulunan veya tesis kuran şahıslardan iki kişi;

Bu heyet Maarif Vekili veya müsteşarın riyasetinde toplanır.

MADDE 31. — 30 ncü maddedeki heyete Ankara haricinden gelen âzaların kanuni harcırahları Maarif Vekâleti bütçesinden ödenir.

MADDE 32. — 5387 sayılı Kanun meriyetten kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE 1. — Öğretim çağına gelmemiş çocuklardan haklarında korunma kararı verilenler - bakım yurtları ikmal edilemeye kadar - mahallî birlikler kararı ile bakım ücretleri birlikler tarafından ödenmek şartıyla Çocuk Esirgeme Kurumu yuvalarında barındırılırlar.

MUVAKKAT MADDE 2. — Korunmaya muhtaç çocukların korunması gayesiyle bu kanunun neşrinden evvel teşekkül etmiş olan birlikler, nizamnamelerini kanunun neşrinden itibaren üç ay zarfında bu kanunun hükümlerine intibak ettirmeye mecburdurlar.

Birlikten ayrılacak olan köylerin hukuk ve vecaibi bu kanuna intibak ettirilen birliklere intikal eder.

MADDE 33. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 34. — Bu kanunu icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.